

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
WOJCIECH KUTYŁA

LGD-4100-001-02/2014

P/14/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/001 – „Wykonanie budżetu państwa w 2013 r.”.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Piotr Arendt, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88878 z dnia 22 stycznia 2014 r. 2. Maria Mieszalska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88879 z dnia 22 stycznia 2014 r. 3. Jarosław Odachowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89366 z dnia 22 stycznia 2014 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-6)</p>
Jednostka kontrolowana	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Al. Niepodległości 190, 00-608 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Artur Brzóska, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej: „Prezes KRUS”). <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 7)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ wykonanie budżetu państwa w 2013 roku w części nr 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej: „część 72 KRUS”) oraz wykonanie planów finansowych Funduszu Emerytalno-Rentowego (dalej: „FER”), Funduszu Administracyjnego (dalej: „FA”) i Funduszu Prewencji i Rehabilitacji (dalej: „FPiR”).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywną ocenę uzasadnia przede wszystkim:

- rzetelne zaplanowanie przychodów FER, FA i FPiR ujętych w ustawie budżetowej na 2013 r.²;
- podejmowanie przewidzianych prawem działań w celu odzyskania należności FER;
- rzetelnie zaplanowanie oraz w sposób celowy i gospodarny, w granicach kwot określonych planem finansowym, zrealizowanie wydatków w części 72 KRUS oraz kosztów FER, FA i FPiR;
- prawidłowe pod względem formalnym i terminowe sporządzanie sprawozdań budżetowych, w tym z wykonania budżetu w układzie zadaniowym, sprawozdań w zakresie operacji finansowych KRUS oraz sprawozdań z wykonania planów finansowych funduszy celowych.

¹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2013 roku Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Ustawa budżetowa na rok 2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 169 ze zm.) – dalej: ustawa budżetowa.

Stwierdzone nieprawidłowości, polegały na:

- niewyodrębnieniu w sprawozdaniach Rb-40 FER (w kwocie 632.624 tys. zł) i FA (w kwocie 32.088 tys. zł) transferów środków finansowych do innych jednostek sektora finansów publicznych;
- niewykazaniu w sprawozdaniu Rb-33 FER kwoty 2.028.257 tys. zł, jako przychodów, pomimo, że dotyczyła ona refundacji KRUS przez Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (dalej: „FUS”) kosztów wypłaconych świadczeń przysługujących z FUS oraz niewykazaniu tej kwoty również jako kosztów, pomimo, że KRUS poniósł koszty związane z wypłatą ww. świadczeń;
- ujęciu w księgach rachunkowych dat operacji gospodarczych innych, niż wynikające z dowodów księgowych.

III. Wyniki kontroli

1. Część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1.1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2013 r., w związku z tym, że u dysponenta części 72 KRUS przeprowadzono kontrolę uproszczoną, odstąpiono od szczegółowego badania sposobu planowania i realizacji dochodów budżetowych. Kontrola w tym zakresie została ograniczona do analizy porównawczej danych o wykonaniu dochodów budżetowych w 2013 r. ujętych w sprawozdawczości rocznej, z danymi wykazanymi za 2012 r.¹

W ustawie budżetowej na rok 2013 dochody budżetu państwa w części 72 KRUS zostały zaplanowane w kwocie 8.850 tys. zł, z tego w dziale 753 „Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” – 8.842 tys. zł (rozdział 75305 „Fundusz Emerytalno-Rentowy”, § 0970 „Wpływy z różnych źródeł” – 8.753 tys. zł i rozdział 75313 „Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego” – 89 tys. zł) oraz w dziale 852 „Pomoc Społeczna” – 8 tys. zł (rozdział 85212 „Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego”, § 0970).

Zrealizowane dochody wyniosły:

- w rozdziale 75305, § 0970 – 18.404 tys. zł i były wyższe od zaplanowanych o 9.651 tys. zł, a niższe od zrealizowanych w 2012 r. o 32.395 tys. zł;
- w rozdziale 75313 – 91 tys. zł (w tym w § 0970 – 91 tys. zł) i były wyższe od zaplanowanych o 2 tys. zł i wyższe od zrealizowanych w 2012 r. o 85 tys. zł;
- w rozdziale 85212, § 0970 – 19 tys. zł i były wyższe od zaplanowanych o 11 tys. zł i wyższe od zrealizowanych w 2012 r. o 5 tys. zł.

Ponadto osiągnięto nieplanowane dochody w dziale 853 „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” w wysokości 0,7 tys. zł, z tego w § 0970 – 0,6 tys. zł i § 0920 „Pozostałe odsetki” – 0,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 711-715)

Wyższa od zaplanowanej realizacja planu dochodów w rozdziale 75305 wynikała z uzyskania większej kwoty zwrotów składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników z Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: „NFZ”) z tytułu wyłączeń z ubezpieczenia społecznego rolników z okresem wstecznym.

(dowód: akta kontroli str. 716-719)

¹ W sprawozdaniach Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych za 2012 i 2013 rok.

Na koniec 2013 r. w części 72 KRUS wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w wysokości 1.512 tys. zł i były one niższe, niż należności pozostałe do zapłaty na koniec 2012 r. (1.751 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 711-712)

1.2. Wydatki budżetowe

Opis stanu faktycznego

Wydatki części 72 KRUS zostały zaplanowane w układzie klasyfikacji budżetowej, z uwzględnieniem założeń przyjętych do planowania budżetu państwa przez Ministra Finansów, w tym w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2013⁴ (dalej: „rozporządzenie w sprawie projektu ustawy budżetowej”).

Kwota wydatków zgłoszona przez dysponenta części 72 KRUS do projektu budżetu państwa na 2013 r. wyniosła 16.506.548 tys. zł.

W ustawie budżetowej na rok 2013 wydatki budżetu państwa w części 72 KRUS zostały zaplanowane w wysokości 16.490.148 tys. zł, tj. 99,9% kwoty zgłoszonej przez dysponenta części.

(dowód: akta kontroli str. 720-744, 1130-1132)

Kwota zwiększeń wydatków części 72 KRUS z rezerw celowych (poz. 81, Zobowiązania Skarbu Państwa, Opinia 89 KFP) wyniosła 7 tys. zł i została przeznaczona na pokrycie zobowiązań Skarbu Państwa w celu sfinansowania niedoboru środków na składkę na ubezpieczenie zdrowotne inwalidów wojennych, wojskowych oraz osób represjonowanych (dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85156 „Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego”, § 4130 „Składki na ubezpieczenie zdrowotne”). Powyższe środki z rezerw celowych zostały przyznane decyzją Ministra Finansów z 16.12.2013 r. po zasięgnięciu opinii Komisji Finansów Publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 745-748, 1168-1174)

W wyniku nowelizacji ustawy budżetowej na 2013 rok⁵ zmniejszono wydatki w części 72 KRUS o kwotę 16.400 tys. zł (z tego w rozdziale 75305 o kwotę 11.000 tys. zł, w rozdziale 75313 o kwotę 4.500 tys. zł i w rozdziale 85156 o kwotę 900 tys. zł). Jak wyjaśniła Główny Księgowy Kasy, zmiany te nie miały wpływu na bieżące funkcjonowanie KRUS i realizację jej zadań statutowych, a zmniejszenie dotacji dla FER wpłynęło na zmiany w przychodach i kosztach FER i FA.

(dowód: akta kontroli str. 716-719, 749-761)

Zrealizowane w 2013 r. w części 72 KRUS wydatki wyniosły 16.464.764 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach (16.490.155 tys. zł) i w porównaniu do roku 2012 były wyższe o 244.671 tys. zł, tj. o 1,51%.

Najwyższe wydatki wystąpiły:

- w dziale 753 i wyniosły 16.445.889 tys. zł (99,9% wydatków części 72 KRUS), w tym głównie: w rozdziale 75305 – 15.853.053 tys. zł i w rozdziale 75313 – 592.561 tys. zł;
- w dziale 851 rozdziale 85156 – 18.852 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 762-767)

⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 628

⁵ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2013 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1212)

Zobowiązania na koniec 2013 r. wyniosły 1.622 tys. zł i były niższe niż na koniec 2012 r. (1.696 tys. zł), a dotyczyły głównie składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników za grudzień 2013 r. należnych NFZ (1.508 tys. zł). Na koniec 2013 r. zobowiązania wymagalne w części 72 KRUS nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 762-767)

Niższe od planu po zmianach wykonanie wydatków wystąpiło w szczególności w działach:

- 753, w rozdziale 75305, § 2430 „Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego”, w którym dotację przeznaczoną na pokrycie składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników i ich domowników zrealizowano w wysokości niższej o kwotę 11.152 tys. zł, co wynikało z przyjęcia do planu na 2013 r. wskaźnika ściągальności składek na ubezpieczenia zdrowotne za rolników i domowników z gospodarstw rolnych od sześciu hektarów przeliczeniowych, w których prowadzone są działy specjalne produkcji rolnej oraz rolników prowadzących wyłącznie działy specjalne produkcji rolnej na poziomie 88,62%, podczas, gdy wykonanie było wyższe i ściągальność wyniosła 99,31%;
- 753, w rozdziale 75313, § 3110 „Świadczenia społeczne” zrealizowano wydatki w kwocie niższej o 14.223 tys. zł, głównie w wyniku zrealizowania niższego przeciętnego świadczenia niż przyjęto do planu na 2013 r.;
- 853, w rozdziale 85335 „Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC”, § 3030 „Różne wydatki na rzecz osób fizycznych”, zrealizowano w kwocie niższej o 16 tys. zł – w wyniku mniejszej liczby złożonych wniosków na wypłatę tych świadczeń.

W 2013 r. KRUS nie dysponowała środkami z budżetu środków europejskich.

(dowód: akta kontroli str. 716-719)

1.3. Nadzór nad wykonaniem budżetu państwa i planów finansowych FER, FA i FPIR

Opis stanu faktycznego

Dysponent części 72 KRUS monitorował przebieg wykonania budżetu części 72 KRUS oraz planów finansowych FER, FA i FPIR poprzez analizę składanych przez jednostki organizacyjne KRUS (Centralę oraz 16 OR) miesięcznych oraz kwartalnych⁶ sprawozdań.

W 2013 r. Biuro Audytu KRUS przeprowadziło sześć zadań audytowych w jednostkach organizacyjnych KRUS⁷. W wyniku przeprowadzonych czynności w przypadku dwóch z tych zadań zostały sformułowane zalecenia, opinie lub wnioski („Ocena realizacji umów zleceń związanych z orzecznictwem lekarskim” oraz „Ocena realizacji programów społecznych FSUSR”). W ramach realizacji zaleceń z ww. zadań audytowych podjęto odpowiednie działania w celu ich realizacji.

Biuro Kontroli KRUS w 2013 roku przeprowadziło w jednostkach organizacyjnych KRUS 11 kontroli kompleksowych, sześć kontroli problemowych, 15 kontroli doraźnych i trzy kontrole sprawdzające.

(dowód: akta kontroli str. 768-841, 1133-1137)

Prezes KRUS opracował materiały planistyczne dotyczące projektów planów

⁶ Sporządzane na podstawie Zarządzenia Nr 45 Prezesa KRUS z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie zasad rachunkowości.

⁷ Zgodnie z § 2 Regulaminu organizacyjnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – Struktura organizacyjna Kasy – w ramach Kasy wyodrębnia się Centralę Kasy, oddziały regionalne, placówki terenowe i zakłady rehabilitacji leczniczej. W 2013 r. w strukturze KRUS była: Centrala, 272 oddziały regionalne (16) i placówki terenowe (256) oraz siedem zakładów rehabilitacji leczniczej.

finansowych FER, FA i FPIR zgodnie z przepisami § 8 ust. 4 pkt 2 i § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie projektu ustawy budżetowej, z uwzględnieniem zasad określonych w załączniku Nr 66 ww. rozporządzenia oraz na podstawie założeń do projektu budżetu państwa, w tym wskaźników makroekonomicznych oraz wstępnych kwot wydatków przekazanych przez Ministra Finansów.

(dowód: akta kontroli str. 720-744)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Fundusz Emerytalno-Rentowy

2.1. Planowanie i zmiany w planie przychodów i kosztów

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej przychody⁸ FER zostały zaplanowane w kwocie 17.472.530 tys. zł, a ich wykonanie wyniosło 17.446.206 tys. zł, tj. w kwocie niższej o 26.324 tys. zł (o 0,2%). Dotację do FER zaplanowano w wysokości 15.864.205 tys. zł, tj. w kwocie wyższej o 2,2% od przewidywanego wykonania w 2012 r. Przychody własne według wpływów zaplanowano na kwotę 1.608.325 tys. zł, w tym 1.563.325 tys. zł stanowiły wpływy ze składek od rolników.

Prognoza wartości przyjmowanych do planu FER na 2013 r. została oszacowana na podstawie kształtowania się liczby ubezpieczonych i świadczeniobiorców oraz liczby i kwoty wypłat zasiłków pogrzebowych za poprzednie okresy. Dane oszacowano na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu statystycznym KRUS-1 „Informacja o liczbie płatników składek i ubezpieczonych”, KRUS-2 „Informacja o wypłatach świadczeń” oraz sprawozdaniu finansowym Rb-40 FER. Do planu przyjęto liczbę ubezpieczonych na poziomie 1.471,2 tys. osób (średnio w roku), przeciętne świadczenie rolne – w kwocie 953,03 zł, przeciętną emeryturę rolną – w kwocie 978,08 zł oraz rentę rolną – w wysokości 856,39 zł. Koszty emerytur i rent ustalono w kwocie 14.500.086 tys. zł. Zaplanowano również 60 tys. zasiłków pogrzebowych na kwotę łączną 239.966 tys. zł. Na wydatki bieżące⁹ (odpis na FA) przewidziano kwotę 455.600 tys. zł, co stanowiło 2,6% planowanych kosztów ogółem (17.589.685 tys. zł). W planie kosztów realizacji zadań uwzględniono również sfinansowanie składek na ubezpieczenia zdrowotne za rolników i ich domowników w kwocie 1.761.334 tys. zł.

Prezes KRUS nie dokonywał w trakcie roku zmian w planie finansowym.

(dowód: akta kontroli str. 720-748, 1130-1132)

2.2. Wykonanie przychodów i kosztów

Opis stanu
faktycznego

2.2.1. Stan Funduszu na początek i koniec roku

Stan Funduszu na dzień 1 stycznia 2013 r. wynosił 88.661 tys. zł, i był o 77.178 tys. zł, (o 672,1%) wyższy od stanu na początek 2012 r. oraz równy planowi według ustawy budżetowej. Na stan Funduszu na początek 2013 r. składały się:

- środki pieniężne w kwocie 193.444 tys. zł (100,0% planu według ustawy budżetowej);
- należności netto w kwocie 263.364 tys. zł (100,0% planu według ustawy budżetowej);
- zobowiązania w kwocie 368.147 tys. zł (100,0% planu według ustawy budżetowej).

⁸ Według wpływów.

⁹ Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie projektu ustawy budżetowej, na koszty realizacji zadań FER, FA i FPIR składały się m.in. wydatki bieżące i majątkowe prezentowane w układzie memoriałowym.

Stan Funduszu na koniec 2013 r. wyniósł (minus) 22.987 tys. zł i był o 111.648 tys. zł (w liczbach bezwzględnych) niższy od stanu na koniec 2012 r. (88.661 tys. zł) oraz o 5.507 tys. zł, tj. o 19,3% wyższy od planowanego (minus 28.494 tys. zł) w ustawie budżetowej.

Na stan funduszu na koniec 2013 r. składały się:

- środki pieniężne w kwocie 112.820 tys. zł (177,5% planu według ustawy budżetowej);
- należności netto w wysokości 255.455 tys. zł (91,1% planu według ustawy budżetowej);
- zobowiązania w kwocie 391.262 tys. zł (105,0% planu według ustawy budżetowej).

Zobowiązania wymagalne na koniec roku nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 8-28, 38-40)

Wyższy niż planowano stan środków na koniec roku wynikał z niższego wykonania kosztów o 5.507 tys. zł. (Szczegółowy opis w punktach 2.2.2 i 2.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

Wieloletni Plan Finansowy Państwa sporządzany jest na dany rok budżetowy i trzy kolejne lata. W materiałach sporządzanych do aktualizacji Wieloletniego Planu Finansowego Państwa w latach 2010-2013 KRUS nie planowała na koniec roku minusowych stanów środków obrotowych FER. Wstępna kwota wydatków przekazywana przez Ministra Finansów do opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej była w kolejnych latach niższa od wykazanego zapotrzebowania środków finansowych w przekazanym przez KRUS Wieloletnim Planie Finansowym Państwa dla części 72. KRUS podejmowała działania mające na celu poprawę wskaźnika ściągłości. Na przestrzeni ostatnich 4 lat uzyskiwano ten wskaźnik znacznie wyższy od planowanego, tj. w 2010 r. wykonanie wyniosło 103,5% wobec planowanego 98,0%, w 2011 r. odpowiednio: 101,2% wobec 96,2%, w 2012 r. 100,5% wobec 99,0% oraz w 2013 r. 101,3% wobec 99,0%.

FER, pomimo stanu funduszu na poziomie ujemnym, nie utracił płynności finansowej, czego potwierdzeniem jest brak zobowiązań wymagalnych.

(dowód: akta kontroli str. 331-336)

W ocenie NIK stan Funduszu w 2013 r. był wystarczający dla prawidłowej realizacji zadań.

2.2.2. Wykonanie przychodów

Opis stanu
faktycznego

Zrealizowane przychody wyniosły 17.446.206 tys. zł (99,8% planu w wysokości 17.472.530 tys. zł), tj. w kwocie niższej o 26.324 tys. zł. Na niższe od przewidywanego wykonanie planu wpływ miały m.in.:

- niższa o 11.152 tys. zł dotacja z budżetu państwa w części dotyczącej składek na ubezpieczenie zdrowotne, co miało bezpośredni związek z niższym wykonaniem kosztów realizacji zdań w FER w § 4130 Składki na ubezpieczenie zdrowotne finansowane z budżetu państwa. Do planu na 2013 r. przyjęto wskaźnik ściągłości składek zdrowotnych¹⁰ na poziomie 88,6%, natomiast wykonanie było wyższe i ściągłość składek wyniosła 99,3%;
- niższe o 33.250 tys. zł wykonanie przychodów z tytułu składek od rolników z uwagi na wyższy niż zaplanowano ubytek liczby ubezpieczonych; spadek liczby ubezpieczonych w związku z wejściem w życie od 1 września 2013 r.

¹⁰ Wskaźnik ściągłości składek zdrowotnych za rolników i domowników z gospodarstw rolnych od 6 hap (ha przeliczeniowych), domowników z gospodarstw rolnych od 6 hap, w których prowadzone są działy specjalne produkcji rolnej oraz domowników prowadzących wyłącznie dział specjalny produkcji rolnej.

ustawy¹¹, której postanowienia przewidywały finansowanie z budżetu państwa składek emerytalno-rentowych dla osób sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem; niższy wskaźnik waloryzacji świadczeń niż przyjęto do planu, co miało wpływ na wyliczenie składki emerytalno-rentowej;

- niższe o 10.705 tys. zł (o 23,8%) wpływy z tytułu odsetek z uwagi na spadek stawki oprocentowania odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych.

Na stan przychodów oddziaływały także wpływy w wysokości 11.965 tys. zł z tytułu różnych dochodów (nie planowane w ustawie budżetowej), tj. m.in. zwrot nienależnie pobranych świadczeń (7.887 tys. zł) i przekroczenie limitu z tytułu zatrudnienia emerytów i rencistów¹² (4.078 tys. zł).

Ponadto Fundusz osiągnął inne (nie planowane w ustawie budżetowej) przychody własne w wyniku rozwiązania odpisu aktualizującego należności w wysokości 16.818 tys. zł, które w stosunku do wykonania w 2012 r. (6.133 tys. zł) były wyższe o 10.685 tys. zł, tj. o 174,2%.

Przychody własne¹³ w kwocie 1.576.335 tys. zł stanowiły 9,0% przychodów FER. W stosunku do planu według ustawy budżetowej (1.608.325 tys. zł) były one niższe o 31.990 tys. zł, tj. o 2,0% oraz wyższe od wykonania w 2012 r. (1.540.866 tys. zł) o 35.469 tys. zł (o 2,3%).

(dowód: akta kontroli str. 12-28, 30-31, 234-236)

Na koniec 2013 r. wystąpiły należności netto¹⁴ w kwocie 255.455 tys. zł, które w porównaniu do 2012 r. były niższe o 7.909 tys. zł, tj. o 3,0%. Należności wymagalne wyniosły 243.146 tys. zł i w porównaniu do 2012 r. były niższe o 5.299 tys. zł, tj. o 2,1%, z czego składki na ubezpieczenie społeczne stanowiły 95,8%.

(dowód: akta kontroli str. 12-28, 38, 226-227)

Na stan należności miały wpływ:

- ulgi i umorzenia na łączną kwotę 1.323 tys. zł, udzielone w ramach programów pomocy dla rolników i producentów rolnych¹⁵;

(dowód: akta kontroli str. 303-309)

- umorzenia należności z tytułu składek, odsetek i kosztów upomnienia na kwotę 5.018 tys. zł (o 1.373 tys. zł, tj. 21,5% mniej niż w 2012 r - 6.392 tys. zł); w 2013 r. liczba złożonych wniosków o umorzenie wyniosła 12.299 i była niższa o 2.225, tj. o 15,3%, niż w 2012 r. (14.524); z 12.299 wniosków o umorzenie złożonych w 2013 r. oraz 476 pozostałych na koniec 2012 r. rozpatrzono 12.091 wniosków (w tym 8.890 pozytywnie);

(dowód: akta kontroli str. 243-263)

¹¹ Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 983).

¹² Na podstawie art. 104-106 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) w związku z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.).

¹³ Z wyłączeniem innych przychodów, które nie są planowane w ustawie budżetowej, tj. rozwiązania odpisu aktualizującego należności.

¹⁴ Kwota należności pomniejszona o odpis aktualizujący należności oraz odsetki od należności niezapłaconych w terminie.

¹⁵ "Program pomocy dla rolników, producentów rolnych i rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem w 2011 r. huraganu, deszczu nawalnego lub przymrozków wiosennych" - na podstawie uchwały nr 133/2011 Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2011 r. (5,7 tys. zł), "Program pomocy dla rolników i producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane wystąpieniem w okresie zimowym 2011/2012 ujemnych skutków przezimowania" - na podstawie uchwały nr 43/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 r. (140,4 tys. zł), "Program pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej spowodowane wystąpieniem w 2013 r. powodzi, huraganu, gradu lub deszczu nawalnego" - na podstawie uchwały nr 139/2013 Rady Ministrów z dnia 6 sierpnia 2013 r. (1.176,8 tys. zł).

- rozkładanie należności na raty – według stanu na koniec 2013 r. trwające układy ratałne w FER dotyczyły kwoty 123.596 tys. zł (o 6,9 % niższej, niż w 2012 r. – 132.740 tys. zł)¹⁶;
- odroczenie terminu płatności bieżącej składki – na koniec 2013 r. kwota należności odroczonych wynosiła 94 tys. zł (o 38,7% niższa niż w 2012 r. – 154 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 243-263)

Ponadto w 2013 r. kwoty odpisane z powodu przedawnienia wyniosły 2.751 tys. zł, tj. o 89 tys. zł (o 3,1%) mniej, niż w 2012 r. (2.840,1 tys. zł); z odpisanych należności składkowych zabezpieczonych hipoteką było 64,7%, tj. 1.781 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 243-263, 350-353)

Obniżenie kwoty odpisanych składek z powodu przedawnienia było wynikiem podejmowanych przez jednostki organizacyjne KRUS działań mających na celu niedopuszczenie do przedawnienia nieopłaconych przez rolników składek np. poprzez zawieranie układów ratałnych na wniosek dłużnika lub wszczynanie postępowania egzekucyjnego poprzedzone rozeznaniem o sytuacji materialno-bytowej dłużników w celu ustalenia źródła dochodu.

W 2013 r. jednostki organizacyjne KRUS na wniosek osób zobowiązanych do spłaty należności składkowych (w tym należności, których termin przedawnienia jeszcze nie upłynął), zawarły 45.041 układów ratałnych na kwotę 86.093 tys. zł, co stanowi 24,1% kwoty zadłużenia w FER. Natomiast postępowanie egzekucyjne wszczęto wobec 26.177 osób zalegających z opłatą składek (w tym należności, których termin przedawnienia jeszcze nie upłynął) na kwotę 45.615 tys. zł, co stanowi 12,8% kwoty zadłużenia w FER. Urzędy skarbowe z powodu nieściągalności zadłużenia zwróciły z protokołami nieściągalności 5.372 tytuły wykonawcze (wzrost o 10,1% w porównaniu do 2012 r.) na kwotę 2.223 tys. zł (większą o 0,1% w porównaniu do 2012 r.), co stanowi odpowiednio 6,8% skierowanych tytułów i 4,9% kwoty zadłużenia przekazanej do wyegzekwowania w FER. Wzrost zwróconych tytułów wykonawczych spowodowany był nieaktualną informacją jednostek organizacyjnych KRUS o możliwościach dochodowych dłużników, ponieważ często ich sytuacja materialna w wyniku różnych niekorzystnych czynników, np. utraty pracy, dodatkowego źródła dochodu, wystąpienia anomalii pogodowych, ulegała pogorszeniu już po wdrożonym postępowaniu egzekucyjnym. Ponadto jednostki organizacyjne KRUS w przypadku stwierdzenia całkowitej nieściągalności dłużnika przeprowadzały postępowania wyjaśniające, w celu ustalenia, czy istnieje możliwość dochodzenia należności od osób trzecich bądź spadkobierców. W 2013 r. wydano 788 decyzji w tym zakresie (wzrost o 1,3% w porównaniu do 2012 r.), na kwotę 1.897 tys. zł, (wzrost o 11,1% w porównaniu do 2012 r.), co stanowi 0,5% kwoty zadłużenia w FER. Część składek odpisano na kontach zmarłych rolników z uwagi na brak możliwości przeniesienia odpowiedzialności za zobowiązania rolników (brak osób trzecich, spadkobierców, trwające postępowania spadkowe). W kwocie odpisanych składek znajdują się zaległości zabezpieczone hipoteką na nieruchomości gospodarstwa i stanowią około 65% kwoty odpisanej z tytułu przedawnienia, co pozwala w przypadku ewentualnego zbycia przez rolnika nieruchomości, odzyskać zabezpieczoną należność. Ponadto wpływ na poziom zabezpieczonych należności hipoteką gospodarstw rolnych zadłużonych rolników miał brak możliwości dokonania zabezpieczenia, z powodu dzierżawienia gruntów rolnych, nieuregulowanego stanu własności lub braku księgi wieczystej, a także

¹⁶ § 4 zarządzenia nr 31 Prezesa KRUS z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie trybu umarzania, odpisywania i udzielania ulg w spłaceniu należności. Udzielenie ulgi w formie odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty, następuje wyłącznie na wniosek osoby zainteresowanej - art. 41a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r., poz. 1403 ze zm.)

niższej wartości rynkowej nieruchomości w stosunku do kwoty wierzytelności. Pracownicy jednostek organizacyjnych KRUS prowadzili na przestrzeni wielu lat działania mające na celu likwidację bądź zmniejszenie zadłużeń z tytułu nieopłaconych przez rolników składek, a także niedopuszczenie do przedawnienia tych należności. Efektem tych działań jest począwszy od 2008 roku systematyczny spadek kwot zadłużeń odpisywanych z powodu przedawnienia.

Prawidłowość podejmowanych przez pracowników jednostek organizacyjnych KRUS działań zmierzających do likwidacji bądź zmniejszenia zadłużenia, a w związku z tym podejmowanych działań mających na celu niedopuszczenie do przedawnienia należności KRUS jest przedmiotem corocznych inspekcji przeprowadzanych przez Biuro Ubezpieczeń. Ustalenia inspekcji nie wskazują na winę pracowników w zakresie dopuszczenia do przedawnienia należności¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 351-353)

KRUS podejmując pozytywne decyzje w zakresie udzielania ulg¹⁸ kieruje się ważnym interesem zainteresowanego, jego możliwościami płatniczymi oraz stanem finansów FER i funduszu składkowego (dalej: „FS”). Przedmiotowe decyzje podejmowane są m. in. ze względu na: trudną sytuację finansową wnioskodawcy potwierdzoną przez Ośrodki Pomocy Społecznej, brak możliwości dochodzenia należności KRUS potwierdzony protokołami nieściągalności przez urząd skarbowy, zgon rolnika i brak możliwości przeniesienia odpowiedzialności na spadkobierców, a także poniesienie strat przez poszkodowanych rolników z uwagi na wystąpienie niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

(dowód: akta kontroli str. 258-262)

Występowanie zadłużeń na kontach czynnych płatników składek wynika z niewywiązywania się przez rolników z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Przyczyną tego stanu są w szczególności trudności finansowe rolników wynikające z sezonowości uzyskiwania dochodów z prowadzonej działalności rolniczej, z poniesionych strat w wyniku wystąpienia niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, a także związane z wymiarem składek za okresy wsteczne, dokonywane w przypadku osób zgłaszających się do ubezpieczenia społecznego rolników z opóźnieniem.

W celu likwidacji występujących na kontach zadłużonych rolników zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne jednostki organizacyjne KRUS podejmowały m.in. następujące działania:

- dokonywały systematycznej analizy kont nowych dłużników w celu ustalenia przyczyny powstania zaległości i podjęcia najbardziej efektywnych działań mobilizujących dłużników do spłaty należności składkowych;
- przeprowadzały wizytacje w zadłużonych gospodarstwach w celu ustalenia jak najbardziej optymalnej formy spłaty zaległości. W 2013 roku wizytacje takie przeprowadzono w 62.418 gospodarstwach zadłużonych rolników, tj. więcej o 4,2% w porównaniu do 2012 r. (59.916 wizytacji), co stanowi 33,5% liczby gospodarstw zadłużonych;
- informowały rolników o możliwości skorzystania z ulgi w spłacie należności z tytułu składek poprzez ich odroczenie lub rozłożenie na raty;
- kierowały sprawy do postępowania egzekucyjnego. W kontrolowanym okresie skierowano do egzekucji administracyjnej 79.165 tytułów wykonawczych, dotyczących należności na kwotę 45.614 tys. zł, tj. o 5.826 tys. zł (o 14,6%) więcej, niż w 2012 r. (67.923 tytuły, 39.788 tys. zł). W wyniku postępowania egzekucyjnego, którym objęto tytuły wykonawcze na łączną kwotę 44.079 tys. zł,

¹⁷ Według złożonych w dniu 4 kwietnia 2014 r. wyjaśnień dyrektora Biura Ubezpieczeń.

¹⁸ Według złożonych w dniu 2 kwietnia 2014 r. wyjaśnień dyrektora Biura Ubezpieczeń.

organ egzekucyjny ściągnął wierzytelności o wartości 27.581 tys. zł. W 2013 r. wydane zostały decyzje o odpowiedzialności osób trzecich na łączną kwotę 5.250 tys. zł. W porównaniu do 2012 r. nastąpił ponad trzykrotny wzrost wydanych decyzji w tej kategorii;

- dokonywały zabezpieczenia zadłużeń, poprzez wpis hipoteki w księdze wieczystej gospodarstwa, co gwarantuje odzyskanie wierzytelności w przyszłości. W 2013 r. wydano 10.242 decyzje poprzedzające wpis hipotek do księgi wieczystej gospodarstwa rolnego, tj. więcej o 14,8% w porównaniu do 2012 r. oraz skierowano do sądów 9.230 wniosków o wpis hipoteki do księgi wieczystej gospodarstwa, tj. więcej o 12,7% w porównaniu do 2012 r. (8.190 wniosków). Na koniec roku łączna kwota zabezpieczonych należności na hipotece wyniosła 129.866 tys. zł, tj. mniej o 0,1 % niż w 2012 r. (130.035 tys. zł);
- dokonywały potrąceń zaległości z tytułu składek ze świadczeń krótkoterminowych i długoterminowych wypłacanych dłużnikom. Wpływy z tego tytułu wzrosły o 6,4% w 2013 r. w porównaniu do 2012 r. w 2013 r. z przysługujących rolnikom świadczeń potrącono należności wynikające z zadłużenia z tytułu składek na kwotę 124.257 tys. zł, tj. o 7.453 tys. zł (o 6,4%) więcej, niż w 2012 r. (116.804 tys. zł). Kwota ta stanowiła 34,8% zadłużenia z tytułu składek ogółem (356.812 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 68-108, 243-262)

W trakcie kontroli objęto badaniem sześć spraw (8,1%), spośród 74 zarejestrowanych w 2013 r. w rejestrze pn. „UB-411 – Ulgi i umorzenia należności z tytułu odsetek”. W wyniku tych badań nie stwierdzono nieprawidłowości i zwłoki w załatwianiu spraw.

(dowód: akta kontroli str. 109-116, 329-341, 342-349)

2.2.3. Wykonanie kosztów

Opis stanu faktycznego

Zrealizowane w FER koszty wyniosły 17.557.854 tys. zł i były niższe od planowanych w ustawie budżetowej o 31.831 tys. zł, tj. o 0,2%. W trakcie roku budżetowego nie dokonano zmiany planu. Na niepełne wykonanie planu miał wpływ wyższy niż zaplanowano spadek liczby świadczeniobiorców, niższa niż zaplanowano liczba wypłaconych zasiłków pogrzebowych oraz niższe wykonanie kosztów z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne finansowane z budżetu państwa.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47)

W zrealizowanych kosztach najwyższą kwotę stanowiły transfery na rzecz ludności¹⁹ (§ 3110) – 15.347.570 tys. zł (87,4% kosztów ogółem FER), na które składały się: emerytury rolne – 11.636.049 tys. zł, renty rolne – 2.858.202 tys. zł oraz zasiłki pogrzebowe – 220.638 tys. zł.

Niższe od planu według ustawy budżetowej były koszty składki na ubezpieczenie zdrowotne finansowane z budżetu państwa, które wyniosły 1.750.182 tys. zł, tj. 99,4% planu według ustawy budżetowej (1.761.334 tys. zł). Koszty te były także niższe o 31.258 tys. zł, tj. 1,8%, niż w 2012 r. (1.781.440 tys. zł). Rok 2013 był drugim rokiem, w którym rolnicy uczestniczyli w opłacaniu składek na ubezpieczenie zdrowotne w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o składkach na ubezpieczenie zdrowotne rolników za lata 2012-2014²⁰.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47, 233-236)

W 2013 r. przeciętna miesięczna liczba emerytur wyniosła 986 tys. (w 2012 r. – 1.022 tys.), natomiast rent 260 tys. (w 2012 r. – 264 tys.). W 2013 r. przyznano emerytury 20,4 tys. osób, renty inwalidzkie 14,9 tys. osób, renty rodzinne 3,9 tys.

¹⁹ M.in. wypłaty emerytur, rent oraz innych ustawowych świadczeń
²⁰ Dz. U. z 2012 r. poz. 123 ze zm.

osób, GBRZ²¹ przyznano dwóm osobom. W tym samym czasie ubyło z powodu zgonu 58,5 tys. emerytów oraz 4,6 tys. osób otrzymujących renty inwalidzkie, jedna osoba rentę rodzinną i 14 osób otrzymujących GBRZ. Przeciętna emerytura finansowana z FER w 2013 r. wynosiła 983 zł i była wyższa od przeciętnej emerytury w 2012 r. (926 zł) o 57 zł, tj. o 6,1%. Przeciętna renta finansowana z FER w 2013 r. wynosiła 916 zł i była wyższa od przeciętnej renty w 2012 r. (809 zł) o 107 zł, tj. o 13,2%.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47, 68-79, 233-236)

Przeciętny zasiłek pogrzebowy w 2013 r. wyniósł 3.999 zł, liczba wypłaconych zasiłków pogrzebowych wyniosła 55.174 i w porównaniu do 2012 (54.979) r. była niższa o 195, tj. o 0,4%, natomiast wartość wypłaconych zasiłków wzrosła w porównaniu do 2012 r. z 219.736 tys. zł do 220.638 tys. zł w 2013 r., tj. o 0,4%.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47, 68-79, 233-236)

Koszty pozostałych świadczeń wyniosły 632.642 tys. zł i były wyższe od planu o 57 tys. zł oraz wyższe od wykonania w 2012 r. o 10.564 tys. zł, tj. o 1,7%.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47)

Zobowiązania FER na koniec 2013 r. wyniosły 391.262 tys. zł i były wyższe o 6,3% od kwoty zobowiązań na koniec 2012 r. Główną pozycję – 266.076 tys. zł (68,0% wszystkich zobowiązań) stanowiły zobowiązania wobec NFZ, które w porównaniu z rokiem 2012 wzrosły o 5.060 tys. zł, tj. o 1,4%. Pozostałe zobowiązania dotyczyły płatności wobec budżetu z tytułu PIT, ubezpieczonych oraz budżetu z tytułu wydatków budżetowych. Zobowiązania wymagalne na koniec roku nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 13-37, 41-47, 228-229)

W 2013 r. w 284 przypadkach wypłacono odsetki za zwłokę w ustalaniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego na łączną 39 tys. zł. Było to związane z waloryzacją świadczeń oraz realizacją wyroków sądowych. W porównaniu do roku 2012 (347 przypadków na wartość 36 tys. zł) kwota wypłaconych odsetek za zwłokę wzrosła o 3 tys. zł, tj. o 8,8%, a liczba spraw, w których wypłacono odsetki, zmalała o 63, tj. o 18,2%.

(dowód: akta kontroli str. 254-255)

2.2.4. Nadpłaty świadczeń z tytułu ubezpieczeń emerytalno-rentowych

Opis stanu faktycznego

W 2013 r. kwota nadpłat świadczeń emerytalno-rentowych z FER wyniosła 10.814 tys. zł i w porównaniu do 2012 r. (10.669 tys. zł) wzrosła o 145 tys. zł tj. o 1,4%.

(dowód: akta kontroli str. 99-101)

Główną przyczyną wzrostu w 2013 r. kwoty nadpłat świadczeń emerytalno-rentowych było nieinformowanie przez emerytów i rencistów o okolicznościach powodujących zawieszenie lub zmniejszenie wysokości emerytury/renty, takich jak: prowadzenie działalności rolniczej, podjęcie zatrudnienia, zmiany w uprawnieniach członków rodzin (mimo stosownych pouczeń, które znajdują się na wszystkich decyzjach przyznających prawo, podejmujących wypłatę i przeliczających wysokość świadczeń).

Kwota nadpłat powstałych bez winy pracowników KRUS wyniosła 15.384 tys. zł i w porównaniu do 2012 r. (18.962 tys. zł) zmalała o 3.578 tys. zł, tj. o 18,9%; Przyczyną powstania nadpłat było m.in. podjęcie zatrudnienia przez pobierających świadczenie (4,3%), zmiana w uprawnieniach członka rodziny (17,2%), przedłożenie

²¹ Świadczenie rolne w wysokości 50% ze względu na uprawnienia do świadczeń pracowniczych zbiegających się ze świadczeniami zagranicznymi.

nieprawdziwych dokumentów (0,6%), prowadzenie gospodarstwa rolnego (38,5%) oraz z innych przyczyn (39,2%).

Kwota nadpłat z winy pracowników KRUS (73 przypadki) wyniosła 672 tys. zł. Średnio na jedną placówkę terenową (dalej: „PT”) obsługującą ubezpieczonych przypadało 2,6 tys. zł nadpłat z winy pracowników. Pomimo wzrostu o 340 tys. zł, tj. o 102,5% w porównaniu do 2012 r. od 7 lat stwierdza się tendencję malejącą. Wzrost kwot nadpłat powstał głównie w wyniku weryfikacji emerytur i rent w związku z wejściem w życie od 1.01.2013 r. przepisów zmieniających zasady wypłaty części uzupełniającej emerytury/renty rolniczej²². Ponadto w grupie nadpłat dokonanych z winy pracowników KRUS przyczynami nadpłat były: błędne wydane decyzje (11,0% ogółu nadpłat z winy pracowników KRUS), nieterminowe wstrzymanie wypłaty (6,8%), brak zmiany w księdze ruchu emerytur i rent (9,6%).

KRUS, w celu zminimalizowania powyższych uchybień, podejmował działania polegające m.in. na bieżącym monitorowaniu pracy w oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, przeprowadzaniu szkoleń dla zastępców dyrektorów oraz kierowników wydziałów świadczeń OR, podjęto również decyzje dot. sprawnego przepływu informacji pomiędzy oddziałami i placówkami oraz między wydziałami i referatami wewnątrz oddziału i/lub placówki. Ujawnione uchybienia oraz prawidłowość przyznawania, naliczania oraz wypłaty świadczeń były badane w trakcie inspekcji i kontroli w jednostkach KRUS. Wystąpienie nadpłat skutkuje także obniżeniem oceny pracy oddziałów, wpływa na podział nagród itp.²³

(dowód: akta kontroli str. 99-101, 254-257)

Kwota umorzonych i odpisanych nadpłat emerytalno-rentowych w 2013 r. wyniosła 4.887 tys. zł i w porównaniu do roku poprzedniego zmalała o 2.087 tys. zł, tj. o 29,9%, a ich liczba zmalała z 775 przypadków w 2012 r. do 641 w 2013 r., tj. o 17,3%. Wartość odpisanych nadpłat, których nie można dochodzić wyniosła 4.141 tys. zł. Spowodowana była ona niemożliwością dochodzenia zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okresy dłuższe niż 12 miesięcy lub 3 lata²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 101, 257)

Kwota nienależnie pobranych świadczeń (emerytur i rent) w 2013 r. wyniosła 7.889 tys. zł i w porównaniu do 2012 r. (7.716 tys. zł) była wyższa o 173 tys. zł, tj. o 2,2%. W wyniku dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń zanotowano zwrot świadczeń w wysokości 3.061 tys. zł, tj. o 11,2% mniej niż w 2012 r., (3.449 tys. zł), z czego w wyniku egzekucji oraz dobrowolnych wpłat – 1.768 tys. zł.

W 2012 r. do wyegzekwowania nienależnie pobranych świadczeń przez urzędy skarbowe KRUS skierował 359 tytułów wykonawczych na łączną kwotę 1.334 tys. zł, z czego załatwiono 303 tytuły na łączną kwotę 1.016 tys. zł, co stanowiło 76,1%.

(dowód: akta kontroli str. 93-94)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

²² Art. 28 ust. 11 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) dodany przez art. 3 pkt 7 lit. c) ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 637) z dniem 1 stycznia 2013 r.

²³ Wyjaśnienia Prezesa KRUS z dnia 4 kwietnia 2014 r. (pismo nr SW 01/118/14).

²⁴ Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń emerytalno-rentowych określają przepisy emerytalne i o systemie ubezpieczeń społecznych tj. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w art. 138–144 i art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

3. Fundusz Administracyjny

3.1. Planowanie i zmiany w planie przychodów i kosztów

Opis stanu
faktycznego

3.1.1. W założeniach do projektu planu finansowego FA przyjęto, że:

- stan funduszu na początek 2013 r. wyniesie 16.622 tys. zł;
- plan przychodów wyniesie 599.135 tys. zł, z tego główną pozycję (77,9%) będzie stanowił odpis z FER, który wyniesie 466.000 tys. zł, tj. 2,7%²⁵ planu kosztów FER oraz będzie on na poziomie ustawy budżetowej na 2012 r., przychody z tytułu odpisu od FS wyniosą 58.750 tys. zł, tj. 9,0%²⁶ planowanych wydatków FS, a pozostałe przychody²⁷ – 73.785 tys. zł, będą niższe o 3.188 tys. zł niż w przewidywane wykonanie w 2012 r. (76.973 tys. zł);
- koszty realizacji zadań wyniosą 610.748 tys. zł i będą niższe o 598 tys. zł niż przewidywane wykonanie w 2012 r. (611.346 tys. zł), ale zaplanowano wzrost o 1,2% wydatków bieżących (z planowanego wykonania w 2012 r. – 577.864 tys. zł do 584.818 tys. zł w 2013 r.) i spadek o 22,6% wydatków inwestycyjnych (25.930 tys. zł) w porównaniu do przewidywanego wykonania w 2012 r. (33.482 tys. zł);
- stan funduszu na koniec roku wyniesie 5.009 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 720-744)

W planie finansowym FA na 2013 r. przyjęto stan na początek roku oraz plan przychodów w kwotach równym kwotom ustalonym w projekcie, natomiast plan kosztów przyjęto w kwocie – 608.131 tys. zł, tj. niższej o 2.617 tys. zł (tj. o 0,4%) niż w projekcie, a stan na koniec roku w kwocie 7.626 tys. zł, tj. wyższej o 2.617 tys. zł (tj. o 52,2%) niż w projekcie.

(dowód: akta kontroli str. 357-362, 489-494, 720-744)

W wyniku nowelizacji ustawy budżetowej zmniejszono plan przychodów i kosztów FA o 11.000 tys. zł, tj. o 1,8% w wyniku czego plan przychodów zmniejszono do kwoty 588.135 tys. zł, a plan kosztów zmniejszono do kwoty 597.131 tys. zł. Zmniejszenie planu przychodów dotyczyło odpisu na FA z FER, natomiast zmniejszenie kosztów dotyczyło wydatków bieżących w kwocie 7.500 tys. zł i wydatków inwestycyjnych w kwocie 3.500 tys. zł. Ponadto w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej zwiększono stan FA na początek i na koniec roku o 39.281 tys. zł, tj.: stan funduszu na początek roku zwiększono do kwoty 55.903 tys. zł (wzrost ponad trzykrotny), a stan funduszu na koniec roku zwiększono do kwoty 46.907 tys. zł (wzrost ponad sześciokrotny), co wynikało z wprowadzenia w nowelizacji ustawy budżetowej faktycznego stanu FA na początek roku.

(dowód: akta kontroli str. 374-380, 749-761)

3.1.2. W planie finansowym FA prawidłowo ujęto kwoty wynikające z ustawy budżetowej na 2013 r. oraz nowelizacji ustawy budżetowej. W 2013 r. FA nie otrzymał oraz nie wykorzystywał środków finansowych z budżetu środków europejskich.

W planie finansowym FA (ujętych w ustawie budżetowej) wyodrębniono transfery od innych jednostek sektora finansów publicznych dotyczące refundacji kosztów

²⁵ Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wynosi on do 3,5% planowanych wydatków tego funduszu.

²⁶ Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wynosi on do 9% planowanych wydatków tego funduszu.

²⁷ Obejmujące m.in. refundację przez ZUS kosztów obsługi tzw. świadczeń zbiegowych oraz refundację z budżetu państwa kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych i świadczeń dla inwalidów wojennych, wojskowych i osób represjonowanych oraz świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych do pracy przymusowej do ZSRR i III Rzeszy oraz dla byłych żołnierzy-górników.

obsługi wypłat świadczeń, stanowiące przychody FA na podstawie art. 79 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w tym:

- z budżetu państwa (tj. od dysponenta cz. 72 KRUS), z tytułu zwrotu kosztów obsługi świadczeń zleconych – 14.909 tys. zł;
- odpis od FER – 455.600 tys. zł, odpis od FS – 58.750 tys. zł, od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: „ZUS”) – 52.935 tys. zł (w tym 50.706 tys. zł z tytułu refundacji kosztów obsługi wypłat świadczeń przysługujących z FUS oraz 2.229 tys. zł z tytułu refundacji kosztów obsługi wypłaty rent socjalnych).

Transfery FA do innych jednostek sektora finansów publicznych dotyczące odpisu na Fundusz Motywacyjny²⁸ (dalej: „FM”) – 16.272 tys. zł oraz refundacji ZUS kosztów obsługi wypłaconych świadczeń w części odpowiadającej uwzględnieniu okresów pracy w gospodarstwie rolnym – 15.816 tys. zł, wykazano w pozycji Pozostałe wydatki bieżące, tj. łącznie z innymi wydatkami bieżącymi FA.

(dowód: akta kontroli str. 413-526)

3.1.3. W 2013 r. Prezes KRUS – Dysponent FA, nie dokonywał zmian w planie finansowym FA polegających na zwiększeniu prognozowanych przychodów i odpowiednio kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁹ (dalej: „ustawa o finansach publicznych”), natomiast dokonał sześciu zmian dotyczących przesunięć pomiędzy paragrafami wydatków, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego³⁰. O dokonanych zmianach Prezes poinformował Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zgodnie z § 4 ust. 2 ww. rozporządzenia. Zmiany planu finansowego wynikały z bieżącego monitorowania stanu realizacji zadań, w tym zmniejszenia, w niektórych paragrafach klasyfikacji budżetowej wynikały głównie z oszczędności powstałych w wyniku postępowań przetargowych (wygrywające oferty były korzystniejsze niż planowano), rezygnacji lub przesunięcia w czasie realizacji zadań, natomiast zwiększenia związane były głównie z koniecznością przeprowadzenia niezbędnych prac remontowych, potrzebą zakupu sprzętu i wyposażenia oraz nieprzewidzianymi awariami sprzętów i innych urządzeń.

(dowód: akta kontroli str. 357-364, 374-412)

3.2. Wykonanie planu przychodów i kosztów

3.2.1. Stan funduszu na koniec i początek roku

Opis stanu faktycznego

Stan FA na koniec 2013 r. wynosił 72.863 tys. zł i był wyższy o 16.960 tys. zł, tj. o 30,3% od stanu FA na początek 2013 r. (55.903 tys. zł) oraz o 8.996 tys. zł, tj. o 19,2% od planu po zmianach (46.907 tys. zł), w tym stan:

- środków pieniężnych na koniec roku wynosił 117.944 tys. zł i był wyższy o 19.439 tys. zł, tj. o 19,7% od stanu na początek roku – 98.505 tys. zł oraz o 27.303 tys. zł, tj. o 30,1% od planu po zmianach – 90.641 tys. zł;
- należności na koniec roku wynosił – 9.810 tys. zł i był wyższy o 131 tys. zł, tj. o 1,4% od stanu na początek roku – 9.679 tys. zł oraz o 333 tys. zł, tj. o 3,5% od planu po zmianach – 9.477 tys. zł;

²⁸ Zgodnie z art. 81a ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, Funduszem motywacyjnym dysponuje Prezes Kasy, w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Rolników, na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Rolników.

²⁹ Dz. U. Nr 157, poz. 885 ze zm.

³⁰ Dz. U. Nr 68, poz. 599.

- zobowiązań na koniec roku wynosił – 56.848 tys. zł i był wyższy o 2.041 tys. zł, tj. o 3,7% od stanu na początek roku – 54.807 tys. zł oraz o 1.111 tys. zł, tj. o 2,0% od planu po zmianach – 55.737 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 502-535)

Stan FA na początek 2013 r. był zgodny z zaplanowanym w ustawie budżetowej na 2013 r., ponieważ w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej do planu wprowadzono dane wynikające z wykonania planu finansowego na 2012 r.

Wyższy stan FA na koniec 2013 r., w porównaniu do początku 2013 r. wynikał z uzyskanych w 2013 r. przychodów oraz poniesionych kosztów.

Wyższe od planu po zmianach wykonanie stanu środków na koniec 2013 r. wynikało z wykonania wyższych niż planowano przychodów oraz poniesienia niższych niż planowano kosztów.

(dowód: akta kontroli str. 374-380, 536-539)

Prezes KRUS nie dokonywał lokowania wolnych środków finansowych FA.

(dowód: akta kontroli str. 357-363)

3.2.2. Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

Uzyskane przez FA w 2013 r. przychody wyniosły 590.688 tys. zł i były wyższe o 2.553 tys. zł, tj. o 0,4% od planu po zmianach (588.135 tys. zł), natomiast niższe o 12.756 tys. zł, tj. o 2,1% od uzyskanych w 2012 r. (603.444 tys. zł).

W 2013 r. FA największe przychody uzyskano z tytułu:

- odpisu z FER, w kwocie 455.600 tys. zł, tj. 100,0% zaplanowanych oraz w kwocie niższej o 11.000 tys. zł, tj. o 2,4% niż wykonanie w 2012 r. (466.600 tys. zł);
- odpisu od FS, w kwocie 58.750 tys. zł, tj. 100,0% zaplanowanych oraz w kwocie niższej o 528 tys. zł, tj. 0,9% niż wykonanie w 2012 r. (59.278 tys. zł);
- refundacji kosztów wypłaty świadczeń, w kwocie 70.623 tys. zł, tj. wyższej o 958 tys. zł (1,4%) od zaplanowanych (69.665 tys. zł), ale niższej o 2.027 tys. zł, tj. o 2,8%, niż wykonanie w 2012 r. (72.650 tys. zł), w tym rent socjalnych oraz tzw. świadczeń zbiegowych (od ZUS), ubezpieczeń zdrowotnych (od NFZ) oraz świadczeń zleconych do wypłaty (z budżetu państwa³¹).

(dowód: akta kontroli str. 502-535)

Największy wpływ na wyższe od planowanego wykonanie przychodów miało:

- wyższe o 1.262 tys. zł wykonanie (50.706 tys. zł) planu po zmianach (49.444 tys. zł) przychodów z tytułu refundacji przez ZUS kosztów obsługi wypłat tzw. świadczeń zbiegowych, w związku wypłatą wyższą niż planowano kwotą tych świadczeń;
- uzyskanie niezaplanowanych przychodów w łącznej kwocie 1.555 tys. zł, w tym 590 tys. zł – Pozostałe odsetek (§ 0920), 459 tys. zł – Wpływów z usług (§ 0830), z tytułu wynajmu powierzchni użytkowych, 418 tys. zł – Grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych (§ 0580), z tytułu kar za nieterminowe wykonanie umów lub odstąpienie od ich realizacji, 88 tys. zł – Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych (§ 0870), z tytułu sprzedaży środków trwałych i pozostałych środków trwałych. Z wyjaśnień Prezesa KRUS wynika, że przychodów w § 0830 i § 0870 nie zaplanowano, ponieważ nie były to przychody związane z podstawową działalnością KRUS

³¹ Od dysponenta cz. 72.

i nie można ich zaplanować, a decyzje w zakresie działań zmierzających do ich uzyskania podejmowane były w trakcie roku.

(dowód: akta kontroli str. 540-546, 550-552)

Struktura przychodów w finansowaniu kosztów w 2013 r. w porównaniu do 2012 r. nie uległa zmianie. Zrealizowane w 2013 r. zadania zostały sfinansowane w:

- 79,4% z przychodów z tytułu odpisu z FER (stanowiących koszty FER finansowanego w ok. 90%³² z dotacji z budżetu państwa), a w 2012 r. – 81,5%;
- 12,3% z refundacji kosztów obsługi wypłaty świadczeń, a w 2012 r. – 12,7%;
- 10,2% z odpisu z FS, a w 2012 r. – 10,4%;
- 1,0% z innych przychodów, a w 2012 r. – 0,9%.

Uzyskane przez FA w 2012 r. i 2013 r. przychody wystarczyły na pokrycie kosztów poniesionych w danym roku. W 2013 r. uzyskano przychody w kwocie wyższej o 16.960 tys. zł niż poniesione koszty, co stanowiło 103,0% poniesionych kosztów, a w 2012 r. uzyskano przychody w kwocie wyższej o 30.786 tys. zł niż poniesione koszty, co stanowiło 105,4% poniesionych kosztów.

(dowód: akta kontroli str. 535)

Na koniec 2013 r. stan należności netto FA wynosił 9.810 tys. zł i był wyższy o 131 tys. zł, tj. o 1,4% od wykonania na koniec 2012 r. (9.679 tys. zł) oraz o 333 tys. zł, tj. o 3,5% od planu po zmianach (9.477 tys. zł), z tego:

- 87,4% stanowiły należności od ZUS z tytułu kosztów obsługi wypłaty świadczeń w kwocie 8.571 tys. zł, tj. niższej o 235 tys. zł (2,7%) od stanu na koniec 2012 r. (8.806 tys. zł);
- 6,5% stanowiły należności z tytułu kosztów upomnień od niezapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne rolników oraz ubezpieczenie zdrowotne, w kwocie 638 tys. zł, tj. wyższej o 34 tys. zł (5,6%) od stanu na koniec 2012 r. (604 tys. zł);
- 3,0% stanowiły należności z tytułu kar pieniężnych w kwocie 298 tys. zł, tj. wyższej o 266 tys. zł od stanu na koniec 2012 r. (32 tys. zł).

Największy wpływ na wyższy stan należności na koniec 2013 r. w porównaniu do stanu na koniec 2012 r. miał wzrost o 266 tys. zł, tj. ponad dziewięciokrotnie, należności z tytułu kar pieniężnych, w związku z nieterminową realizacją umów przez kontrahentów oraz odstąpieniem od realizacji umowy z winy wykonawcy.

Wyższy stan należności na koniec 2013 r. w porównaniu do planu po zmianach wynikał głównie z rozwiązania odpisu aktualizującego należności.

Stan należności wymagalnych (netto) na koniec 2013 r. wyniósł 653 tys. zł, tj. 6,7% należności ogółem i był niższy o 4 tys. zł, tj. o 0,6% od stanu na koniec 2012 r. (657 tys. zł). Należności wymagalne dotyczyły głównie (638 tys. zł – tj. 97,7%) należności z tytułu kosztów upomnień od niezapłaconych w terminie składek na ubezpieczenie społeczne rolników oraz ubezpieczenie zdrowotne. W celu wyegzekwowania powyższych należności podejmowano działania wynikające z procedury dochodzenia należności z tytułu ww. składek³³.

(dowód: akta kontroli str. 502-535, 540-546, 553-559)

W 2013 r. Prezes KRUS nie dokonał umorzenia należności FA, odroczenia terminu ich płatności ani rozłożenia na raty oraz nie doprowadzono do przedawnienia należności.

(dowód: akta kontroli str. 357-363)

³² W 2012 r. – 91,4%, w 2013 r. – 90,3%.

³³ Co opisano na str. 7-8 niniejszego wystąpienia.

3.2.3. Wykonanie kosztów

Opis stanu faktycznego

Koszty FA w 2013 r. wyniosły 573.728 tys. zł i były niższe o 23.403 tys. zł, tj. o 3,9% od planu po zmianach (597.131 tys. zł), natomiast wyższe o 1.070 tys. zł, tj. o 0,2% od zrealizowanych w 2012 r. (572.658 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 502-535)

Na koszty FA w 2013 r. składały się głównie³⁴ wydatki bieżące w kwocie 559.833 tys. zł, tj. 97,6% kosztów ogółem, które były wyższe o 7.097 tys. zł, tj. o 1,3% niż wykonanie w 2012 r. (552.736 tys. zł), ale niższe o 17.485 tys. zł, tj. o 3,0% od planu po zmianach (577.318 tys. zł) oraz wydatki majątkowe (wydatki inwestycyjne i wydatki na zakupy inwestycyjne) w kwocie 13.892 tys. zł, tj. 2,4% kosztów ogółem, które były niższe o 5.951 tys. zł, tj. o 30,0% niż wykonanie w 2012 r. (19.843 tys. zł) oraz o 5.921 tys. zł, tj. o 29,9% od planu po zmianach (19.813 tys. zł).

Na wydatki bieżące składały się głównie:

- wydatki na wynagrodzenia pracowników Kasy wraz z pochodnymi (§ 4010, § 4040, § 4110, § 4120, § 4170) w kwocie 336.471 tys. zł, tj. 60,1% wydatków bieżących i 58,7% kosztów ogółem;
- zakupy usług pozostałych (§ 4300) – 147.739 tys. zł, tj. 26,4% wydatków bieżących oraz 25,8% kosztów ogółem, w tym opłaty pocztowe i usługi bankowe – 58.774 tys. zł, tj. 10,5% wydatków bieżących i 10,2% kosztów ogółem;
- odpis na Fundusz Motywacyjny (§ 2960) – 16.272,0 tys. zł, tj. 2,9% wydatków bieżących i 2,8% kosztów ogółem;
- zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210) – 14.840 tys. zł, tj. 2,7% wydatków bieżących i 2,6% kosztów ogółem.

Na wydatki majątkowe składały się:

- wydatki inwestycyjne (§ 6110) w kwocie 5.656 tys. zł, tj. 40,7% wydatków majątkowych i 1,0% kosztów ogółem;
- wydatki na zakupy inwestycyjne (§ 6120) w kwocie 8.236 tys. zł, tj. 59,3% wydatków majątkowych i 1,4% kosztów ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 502-535, 1178-1180)

Na niższe od planu po zmianach wykonanie kosztów największy (w 90,4%) wpływ miało:

- obniżenie kosztów na usługi pocztowe i bankowe, m.in. w rezultacie przeprowadzonych przez OR postępowań przetargowych na doręczanie świadczeń oraz zwiększania zakresu wypłat świadczeń emerytalno-rentowych za pośrednictwem kont osobistych;
- niezrealizowanie 12 zadań (zakupów, remontów, inwestycji), w tym m.in. z powodu rezygnacji z realizacji, przesunięcia terminu realizacji, unieważnienia postępowań przetargowych, nie przystąpienia wykonawcy do podpisania umowy, odstąpienia wykonawcy od umowy oraz cen ofert przekraczających kwoty, które KRUS zamierzał przeznaczyć na ich sfinansowanie;
- uzyskanie oszczędności w wyniku postępowań przetargowych (wygrywające oferty były korzystniejsze niż planowano), niższej niż w poprzednich latach awaryjności maszyn, urządzeń, sprzętu administracyjnego, wyposażenia biurowego, samochodów służbowych, z zatrudnianiem większej liczby osób, za których nie odprowadzono składek na Fundusz Pracy³⁵, wydania mniejszej niż

³⁴ Pozostałe koszty wyniosły 1 tys. zł, tj. 0,00017% oraz odpisy aktualizujące należności 2 tys. zł, tj. 0,00034%.

³⁵ Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r., poz.674 ze zm.).

pierwotnie planowano liczby orzeczeń przez lekarzy rzeczoznawców, komisji oraz konsultacji lekarskich.

(dowód: akta kontroli str. 560-578)

Wydatki na wynagrodzenia pracowników Kasy (§ 4010 – § 4100, § 4170)³⁶ w 2013 r. wyniosły 286.860 tys. zł (tj. 50,0% kosztów ogółem) i były niższe o 1.022 tys. zł, tj. o 0,4% od planu po zmianach (287.882,0 tys. zł) i niższe o 352 tys. zł, tj. o 0,1% od wykonania w 2012 r. (287.212 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na 1 pełnozatrudnionego wyniosło 3.657,25 zł i było niższe o 29,26 zł, tj. o 0,8% niż w 2012 r. (3.686,51 zł). Prezes KRUS zastosował się do ograniczenia wielkości planowanych wynagrodzeń osobowych i bezosobowych w związku z postanowieniami ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej³⁷.

W 2013 r. zatrudnienie ogółem wyniosło 6.072,37 etaty³⁸ (w przeliczeniu na pełne etaty), co stanowiło wzrost o 47,91 etatów, tj. o 0,8% w porównaniu do 2012 r. (6.024,46 etaty), w tym liczba etatów w:

- Centrali wyniosła 239,40 etatów i była niższa o 8,89 etatów, tj. o 3,9% niż w 2012 r. (230,51 etatów), w tym Kierownictwo – 2,9 etaty, tj. spadek o 0,08 etatu z poziomu 2,98 etaty;
- OR wyniosła 5.832,97 etaty i była wyższa o 39,02 etatów, tj. o 0,7% niż w 2012 r. (5.793,95 etatów).

(dowód: akta kontroli str. 579-587)

Koszty Centrali KRUS wyniosły 129.705 tys. zł³⁹, tj. 22,6%⁴⁰ kosztów ogółem, w tym wydatki bieżące 121.183 tys. zł, tj. 93,4% kosztów Centrali i 21,6% wydatków bieżących ogółem oraz wydatki majątkowe 8.517 tys. zł, tj. 6,6% kosztów Centrali i 61,3% wydatków majątkowych ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 533-535)

W wyniku badania kosztów Centrali na kwotę 72.764 tys. zł, tj. 56,1% kosztów Centrali i 12,7% ogółem dokonano na podstawie 78 dowodów księgowych, w tym 66 dowodów na kwotę 72.410 tys. zł dobranych losowo oraz 12 dowodów na kwotę 354 tys. zł dobranych celowo przy badaniu ksiąg rachunkowych Centrali – nie stwierdzono kosztów i wydatków nielegalnych, niecelowych, niegospodarnych oraz przypadków nieterminowych płatności, skutkujących zapłatą odsetek.

Badanie trzech postępowań⁴¹ (dwóch w trybie przetargu nieograniczonego⁴² i jednego w trybie z wolnej ręki⁴³), w wyniku których udzielono zamówień na kwotę 5.108 tys. zł, wykazało m.in., że zostały one przeprowadzone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴⁴ (dalej: „ustawa Prawo zamówień publicznych”), a na ich realizację w 2013 r. poniesiono koszty (w terminach i w wysokościach określonych umowami), które prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 616-669, 952-970)

W wyniku poniesionych w 2013 r. kosztów uzyskano głównie nw. efekty rzeczowe zapewniające realizację przez FA ustawowego zadania polegającego na

³⁶ Ustalono w ustawie budżetowej.

³⁷ Dz. U. poz. 1456.

³⁸ W tym 49,73 etatów dotyczyło umów na zastępstwo.

³⁹ Po wyłączeniu wydatków dotyczących przelewów redystrybucyjnych (tj. środków w ramach FA przekazywanych z Centrali KRUS do Oddziałów Regionalnych KRUS).

⁴⁰ Część kosztów Centrali stanowią koszty poniesione na zakupy centralne.

⁴¹ Dobranych metodą losową.

⁴² Pn.: „Macierze dyskowe”, „Zakup 40 szt. samochodów osobowych na potrzeby Centrali, OR i PT KRUS”.

⁴³ Pn. „Modernizacja sieci WAN”

⁴⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

finansowaniu kosztów obsługi ubezpieczenia społecznego rolników, w tym w zakresie:

- kosztów bieżących, koszty w kwocie 53.266 tys. zł dotyczyły systemów informatycznych, w tym: bieżącego utrzymania, wsparcia, rozwoju, modyfikacji i serwisu systemów wspomagających obsługę ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz świadczeń krótkoterminowych (w 272 jednostkach organizacyjnych KRUS), systemu obsługi świadczeń emerytalno-rentowych rolników FARMER (w 46 jednostkach organizacyjnych KRUS), Centralnego Systemu Finansowo-Księgowego (w 17 jednostkach organizacyjnych KRUS), bieżącej obsługi utrzymania i eksploatacji sieci WAN⁴⁵ wraz z telefonią IP⁴⁶ (w 273 jednostkach organizacyjnych KRUS), rozwoju systemu Workflow, umożliwiającego za pomocą funkcjonalności jednokrotnego logowania zdalny dostęp do danych zgromadzonych w tych systemach,
- wydatków majątkowych, koszty w kwocie:
 - 4.568 tys. zł dotyczyło wybudowania lub zmodernizowania siedzib sześciu OR, w tym budowę jednego OR zrealizowano w 20,0%, ponieważ planowany termin zakończenia prac przypada na 2014 r.;
 - 3.360 tys. zł dotyczyło przetestowania oraz odebrania całego systemu dotyczącego elektronicznego obiegu dokumentów (zadanie zostało zrealizowane w 34,8% (wg poniesionych kosztów), ponieważ wdrożenie systemu możliwe będzie po zatwierdzeniu przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych projektu Instrukcji kancelaryjnej oraz Jednolitego Rzeczowego Wykazu Akt⁴⁷ (umowa obowiązuje do 25 marca 2016 r.);
 - 1.689 tys. zł dotyczyło zakupu 40 samochodów osobowych, wykorzystywanych m.in. do podejmowania działań związanych z dochodzeniem i umarzaniem należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników;
 - 1.250 tys. zł dotyczyło zakupu 23 szt. macierzy dyskowych, w celu zabezpieczenia prawidłowego funkcjonowania usług terminalowych w jednostkach KRUS oraz przetrzymywania kopii systemów i baz danych użytkowanych w KRUS;
 - 122 tys. zł dotyczyło zakupu 13 szt. licencji wraz z wdrożeniem oprogramowania do tworzenia kopii zapasowych systemów wirtualnych.
(dowód: akta kontroli str. 670-682)

Na koniec 2013 r. zobowiązania FA wyniosły 56.848 tys. zł i było wyższe o 1.111 tys. zł, tj. o 2,0 % od planu po zmianach (55.737 tys. zł) oraz o 2.041 tys. zł, tj. o 3,7% od wykonania w 2012 r. (54.807 tys. zł).

Najwyższe kwoty zobowiązań dotyczyły zobowiązań z tytułu wynagrodzeń osobowych i bezosobowych pracowników Kasy wraz z pochodnymi (34.901 tys. zł)⁴⁸ oraz zobowiązań z tytułu dostaw i usług (21.114 tys. zł)⁴⁹. Na koniec 2013 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Wyższe wykonanie stanu zobowiązań na koniec 2013 r., w porównaniu do planu oraz wykonania w 2012 r., wynikało głównie z wyższych wartościowo kwot faktur, które dotyczyły kosztów 2013 r., a wpłynęły do KRUS w 2014 r.

⁴⁵ Sieć komputerowa o dużym zasięgu.

⁴⁶ Telefonía internetowa.

⁴⁷ Zgodnie z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz.).

⁴⁸ 61,4%

⁴⁹ 37,1%

Na koniec 2013 r. nie wystąpiły zobowiązania długoterminowe, których termin płatności przekraczał rok budżetowy.

(dowód: akta kontroli str. 502-535, 560-567)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Fundusz Prewencji i Rehabilitacji

4.1. Planowanie i zmiany w planie przychodów i kosztów

Opis stanu
faktycznego

W założeniach do projektu planu finansowego FPiR przyjęto, że:

- wydatki bieżące wyniosą 31.986 tys. zł, a wydatki inwestycyjne 2.230 tys. zł i zostaną sfinansowane dotacją z budżetu państwa w kwocie 1.074 tys. zł, odpisem z FS w kwocie 32.639 tys. zł oraz innymi przychodami w kwocie 260 tys. zł;
- wydatki bieżące miały być przeznaczone głównie na: rehabilitację leczniczą rolników (26.170 tys. zł), rehabilitację leczniczą dzieci (3.200 tys. zł), działania prewencyjne – konkursy plastyczne dla dzieci, konkursy na publikacje, konkurs radiowy i Bezpieczne Gospodarstwo Rolne (1.389 tys. zł);
- wydatki inwestycyjne miały być przeznaczone głównie na dotacje dla Centrów Rehabilitacji Rolniczej KRUS (dalej: „CRR”) i Ośrodka Szkoleniowo-Rehabilitacyjnego KRUS (dalej: „OSR”) – 2.200 tys. zł oraz na autorskie prawa majątkowe do projektów broszur i do kalendarza prewencyjnego dla rolników (30 tys. zł), materiały popularyzatorskie i prewencyjne (682 tys. zł), udział w targach, wystawach rolniczych i konferencjach (310 tys. zł), zakup zestawów ratowniczych (150 tys. zł);
- przychody FPiR wyniosą 33.973 tys. zł, w tym 32.639 tys. zł (96,1%) stanowić miał odpis z FS, a 1.074 tys. zł dotacja z budżetu państwa.

(dowód: akta kontroli str. 720-744, 842)

W ustawie budżetowej na 2013 r. stan FPiR na początek roku (258 tys. zł) ujęto w kwotach równych kwotom wynikającym z projektu ustawy budżetowej, natomiast zmniejszono plan przychodów FPiR (34.216 tys. zł), o 800 tys. zł w porównaniu do projektu (33.973 tys. zł) i plan kosztów (33.125 tys. zł) o 1.091 tys. zł w porównaniu do projektu (34.216 tys. zł), przy czym kwota zmniejszenia przychodów dotyczyła w całości dotacji z budżetu państwa (według projektu 1.074 tys. zł), a kwota zmniejszenia kosztów dotyczyła w całości wydatków bieżących. W związku z powyższym w ustawie budżetowej na 2013 r. uległ zmianie stan funduszu na koniec roku, który został zwiększony o 291 tys. zł do kwoty 306 tys. zł. Jak wyjaśniła Główny Księgowy Kasy, Minister Finansów nie informował KRUS o przyczynach zmniejszenia wysokości dotacji budżetowej dla FPiR. Dyrektor Biura Prewencji i Rehabilitacji KRUS wyjaśnił, że ustalona w ustawie budżetowej na 2013 r. wysokość dotacji w kwocie 274 tys. zł tj. o 800 tys. zł niższej niż przyjęto w założeniach do projektu planu finansowego FPiR przełożyła się na zmniejszenie planowanej liczby skierowań rolników na rehabilitację leczniczą w warunkach stacjonarnych z 12.800 do 12.400. Jednak w wyniku m.in. negocjacji z OSR i CRR uzyskano niższe stawki, które pozwoliły na zaplanowanie większej liczby rolników kierowanych na rehabilitację (12.764). Ograniczenie to nie miało wpływu na realizację zadań FPiR w 2013 r.

Ostatecznie w 2013 r. m.in. w wyniku zwiększenia o 1.000 tys. zł kosztów FPiR na rehabilitację skierowano 13.212 rolników.

(dowód: akta kontroli str. 843-858, 1150-1157)

Kwoty ujęte w planie finansowym FPIR były zgodne z wynikającymi z ustawy budżetowej na rok 2013.

FPIR w 2013 r. nie otrzymał środków z budżetu środków europejskich, a środki otrzymane od innych jednostek sektora finansów publicznych wyniosły 33.730 tys. zł (z tego odpis z FS 32.639 tys. zł, środki od CRR z tytułu zwrotów dotacji i odsetek od dotacji przyznanych w 2012 r. i z tytułu korekty faktury 1.091 tys. zł). Wysokość środków przekazanych od innych jednostek sektora finansów publicznych w 2013 r. wyniosła 31.654 tys. zł, w tym środki na udzielanie świadczeń rehabilitacji rolniczej przekazane do CRR i OSR 29.418 tys. zł, dotacje na inwestycje przekazane do CRR 2.214 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 843-861, 1176-1177)

Prezes KRUS w 2013 r. dokonał dwóch zmian dotyczących przesunięć pomiędzy paragrafami klasyfikacji wydatków (14.06.2013 r. i 09.10.2013 r.) w planie finansowym FPIR zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej, w wyniku których zwiększono planowane koszty w § 4210 o 316 tys. zł oraz w § 4430 o 4 tys. zł i zmniejszono w § 4300 o 320 tys. zł. O ww. zmianach Prezes KRUS poinformował Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zwiększenie w § 4430 wynikało z konieczności zabezpieczenia ubezpieczenia NNW dzieci na turnusach rehabilitacyjnych w okresie wakacji, natomiast przesunięcie wydatków pomiędzy §§ 4300 i 4210 wynikało z uzyskania korzystnych cen w ofertach w wyniku przeprowadzonego postępowania przetargowego na druk broszur i kalendarza prewencyjnego, w związku z czym powstałe w ten sposób oszczędności przeznaczono dla oddziałów regionalnych na działania prewencyjne oraz zakup materiałów prewencyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 862-868)

Prezes KRUS w dniu 8.07.2013 r. za pośrednictwem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zwrócił się do Ministra Finansów o zgodę na zwiększenie planowanych kosztów FPIR o kwotę 1.700 tys. zł ze środków pozostałych na koniec 2012 r. (co miało zapewnić skierowanie na rehabilitację dodatkowo 785 osób), jednak pismem z 23.07.2013 r. Minister Finansów wyraził zgodę na zwiększenie kosztów na ten cel o kwotę 1.000 tys. zł i o taką kwotę zwiększono koszty FPIR na ten cel w oparciu o decyzję Ministra Finansów oraz pozytywną opinię Sejmowej Komisji Finansów Publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 869-882)

4.2. Wykonanie przychodów i kosztów

4.2.1. Stan funduszu na początek i na koniec roku

Opis stanu faktycznego

Stan FPIR na początek 2013 r. wyniósł 1.985 tys. zł, tj. o 870 tys. zł mniej niż na początek 2012 r. (2.855 tys. zł) i o 1.727 tys. zł więcej niż w ustawie budżetowej (258 tys. zł). Na stan FPIR na początek 2013 r. złożyły się: środki pieniężne w kwocie 4.082 tys. zł, należności w kwocie 745 tys. zł i zobowiązania w kwocie 2.842 tys. zł.

Stan FPIR na koniec 2013 r. wyniósł 1.900 tys. zł, tj. o 85 tys. zł (4,5%) mniej niż na koniec 2012 r. (1.985 tys. zł) i o 1.594 tys. zł więcej niż w ustawie budżetowej (306 tys. zł). Na stan FPIR na koniec 2013 r. złożyły się m.in.: środki pieniężne w kwocie 4.493 tys. zł, należności w kwocie 2 tys. zł i zobowiązania w kwocie 2.600 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 843-856)

4.2.2. Wykonanie przychodów

Opis stanu faktycznego

Uzyskane przez FPIR w 2013 r. przychody wyniosły 33.638 tys. zł i były wyższe o 465 tys. zł, tj. o 1,4% od zaplanowanych (33.173 tys. zł) i niższe o 747 tys. zł, tj. o 2,2% od uzyskanych w 2012 r. (34.385 tys. zł).

Uzyskanie wyższych niż planowano przychodów wynikało z:

- osiągnięcia nieplanowanych przychodów w § 0580 w kwocie 56 tys. zł z tytułu naliczonych kar za nieterminową realizację umów;
- uzyskania w § 0920 odsetek z tytułu zwrotu dotacji po terminie oraz od środków na rachunku bankowym w kwocie 100 tys. zł;
- uzyskania w § 0970 wyższych niż planowano o kwotę 309 tys. zł przychodów w wyniku zwrotu przez CRR nienależnie pobranych dotacji.

W 2013 r. FPIR uzyskał przychody z:

- odpisu z FS w kwocie 32.639 tys. zł (97% przychodów), co stanowiło spadek o 261 tys. zł w porównaniu do 2012 r.;
- dotacji z budżetu państwa w łącznej kwocie 274 tys. zł (0,8% przychodów), co stanowiło spadek o 764 tys. zł w porównaniu do 2012 r.;
- inne przychody w kwocie 725 tys. zł (2,2%), co stanowiło wzrost o 278 tys. zł w porównaniu do 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 843-856, 883-885)

Na koniec 2013 r. należności na rzecz FPIR:

- wyniosły 2 tys. zł i były niższe o 45 tys. zł, tj. o 96% od zaplanowanych (47 tys. zł) i niższe od wykonania w 2012 r. o 743,0 tys. zł (745 tys. zł);
- dotyczyły należnych od CRR zwrotów dotacji z tytułu ich ostatecznego rozliczenia.

Na koniec 2013 r. należności wymagalne na rzecz FPIR nie wystąpiły.

Przychody uzyskane w 2013 r. przez FPIR były niższe niż poniesione koszty o kwotę 85 tys. zł, w związku z czym stan funduszu na koniec roku uległ obniżeniu o tę kwotę, tj. o 4,5%.

(dowód: akta kontroli str. 843-856, 1175)

4.2.3. Wykonanie kosztów

Opis stanu faktycznego

Zrealizowane przez FPIR w 2013 r. koszty wyniosły 33.723 tys. zł (i były o 1.532 tys. zł niższe niż w 2012 r.), z czego największą grupę stanowiły wydatki bieżące (31.498 tys. zł – niższe o 548 tys. zł niż w 2012 r.). Wydatki majątkowe wyniosły 2.217 tys. zł (i były niższe o 992 tys. zł niż w 2012 r.), z czego 2.198 tys. zł wydatki inwestycyjne (§§ 6110 i 6120) i 19 tys. zł wydatki inwestycyjne i wydatki na zakupy inwestycyjne (§ 6260).

Wydatki bieżące zostały przeznaczone głównie na:

- zakupy usług zdrowotnych (§ 4280) 29.346 tys. zł, tj. 93,2%, z czego 26.198 tys. zł przeznaczono na rehabilitację rolników, a 3.148 tys. zł na rehabilitację dzieci;
- zakupy materiałów i wyposażenia (§ 4210) 1.611 tys. zł, tj. 5,1%, w tym głównie na zakupy nagród w konkursach prewencyjnych, przedmiotów promujących bezpieczną pracę, materiałów prewencyjnych, zestawów ratownictwa przedlekarskiego;
- zakupy usług pozostałych (§ 4300) 460 tys. zł, tj. 1,3%, w tym głównie na organizowanie wspólnych stoisk, współudział w konferencjach i konkursach, druk broszur, kalendarza i informatorów oraz na prewencję prowadzoną przez oddziały KRUS.

Z rehabilitacji leczniczej realizowanej w jednostkach organizacyjnych KRUS skorzystało 13.212 rolników, z czego 798 odbyło rehabilitację w zakresie chorób układu krążenia. Z rehabilitacji leczniczej podczas wakacyjnych turnusów skorzystało 1.202 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 843-856, 886-897, 1138-1149)

Wydatki inwestycyjne na kwotę 2.198 tys. zł zostały przeznaczone na inwestycje realizowane w CRR: w Horyńcu-Zdroju zakupiono podnośnik transportowo kąpielowy dla niepełnosprawnych, lampę BIOPTRON na statywie z zestawem filtrów i skaner ze statywem do lasera (dotacja 22 tys. zł), w Iwoniczu-Zdroju wykonano nową rozdzielnię elektryczną i podłączono agregat prądowórczy (dotacja 139 tys. zł), w Jedlcu otrzymaną dotację przeznaczono na budowę budynku zakładu rehabilitacji z pomieszczeniami mieszkalnymi przeznaczonymi na pobyt pacjentów (dotacja 1.360 tys. zł), w Kołobrzegu zakupiono aparat do elektrolecznictwa, stół dwuczęściowy oraz automatyczny rotor do kończyn górnych i dolnych (dotacja 13 tys. zł), w Szklarskiej Porębie wykonano II etap modernizacji basenu (dotacja 640 tys. zł), w Świnoujściu zakupiono wannę do hydromasażu, kąpieeli perełkowej i borowiny (dotacja 24 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 898-951, 1158-1168)

W wyniku badania kosztów FPIR na kwotę 14.776 tys. zł, tj. 43,8% kosztów, w tym wydatków majątkowych na kwotę 2.198 tys. zł (14,9 % kosztów objętych badaniem) dokonano na podstawie 45 dowodów księgowych, w tym 39 dowodów na kwotę 14.523 tys. zł dobranych losowo oraz 6 dowodów na kwotę 253 tys. zł dobranych celowo przy badaniu ksiąg rachunkowych Centrali, nie stwierdzono kosztów i wydatków nielegalnych, niecelowych, niegospodarnych oraz przypadków nieterminowych płatności, skutkujących zapłatą odsetek.

Badanie trzech postępowań⁵⁰ (dwóch w trybie przetargu nieograniczonego⁵¹ i jednego w trybie licytacji elektronicznej⁵²), w wyniku których udzielono zamówień na kwotę 365 tys. zł, wykazało m.in., że zostały one przeprowadzone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych, a poniesione na ich realizację w 2013 r. wydatki (w terminach i w wysokościach określonych umowami) zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 971-1019)

Zobowiązania FPIR na koniec 2013 r. wyniosły 2.600 tys. zł i były wyższe o 543 tys. zł, od zaplanowanych (2.057 tys. zł) oraz niższe o 242 tys. zł, tj. o 8,5% od wykonania w 2012 r. (2.842 tys. zł). Najwyższe (2.497 tys. zł) kwoty zobowiązań dotyczyły dostaw i usług (96,0%). Zobowiązania wymagalne na koniec 2013 r. nie wystąpiły.

(dowód: akta kontroli str. 845-856, 1020)

W celu realizacji wniosku z wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z kontroli wykonania budżetu państwa w 2012 r. „prawidłowe rozliczenie dotacji przyznanych w 2012 roku Centrum Rehabilitacji Rolników i Ośrodkowi Szkoleniowo-Rehabilitacyjnemu oraz wyegzekwowanie wydatkowanych z naruszeniem prawa kwot głównych wraz z odsetkami dotyczących dotacji opisanych w punkcie VI – 2.3 wystąpienia pokontrolnego” Biuro Prewencji i Rehabilitacji KRUS dokonało rozliczenia dotacji przyznanych w 2012 roku CRR i OSR KRUS, w wyniku którego wydano 11 decyzji określających kwoty dotacji pobranych w nadmiernej wysokości

⁵⁰ Wszystkich sfinansowanych z FPIR w 2013 r.

⁵¹ Na wykonanie projektu graficznego kalendarza dla rolników na 2014 rok wraz z jego wykonaniem i dostawą oraz na zakup i dostawę ciągnika rolniczego (przeznaczonego na główną nagrodę dla zwycięzcy XI edycji Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne).

⁵² Na usługę wydrukowania i dostarczenia wydawnictw prewencyjnych.

na łączną wartość 617 tys. zł, która wraz z należnymi odsetkami została zwrócona w 2013 r. Ponadto przeprowadzono zadanie audytowe w obszarze rozliczania przez BPiR dotacji przyznanych CRR i OSR KRUS. Według stanu na 2.04.2014 r. trwały uzgodnienia w zakresie potrzeby wdrożenia ewentualnych usprawnień procesu udzielania dotacji.

W związku z powyższym ww. wniosek z wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z kontroli wykonania budżetu państwa w 2012 r. został zrealizowany.

(dowód: akta kontroli str. 793-795, 1021-1081)

W KRUS opracowano zasady udzielania z FPiR KRUS dotacji celowych samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których Prezes KRUS pełni funkcję podmiotu tworzącego zgodnie z zasadami określonymi w dziale V „Zasady przekazywania środków publicznych podmiotom wykonującym działalność leczniczą” ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁵³.

Niewykonanie wydatków w § 6120 (zaplanowano 30 tys. zł, a wykonanie wyniosło 19 tys. zł) wynikało z uzyskania w ofertach na zakup praw autorskich do kalendarza i broszur prewencyjnych niższych cen niż zaplanowano.

(dowód: akta kontroli str. 1082-1101)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Budżet zadaniowy

Opis stanu
faktycznego

Podstawą określenia planowanych wydatków budżetowych na realizację zadań i podzadań w ramach funkcji państwa był plan finansowy części 72 oraz plany funduszy (FER, FPiR oraz FA). W 2013 r. zadania KRUS i funduszy były realizowane w ramach czterech funkcji państwa.

Funkcja 11 *Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic*, zadanie: 11.4. *Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa*, podzadanie 11.4.2 *Pozamilitarne przygotowanie obronne*; w ramach którego realizowano działania polegające na szkoleniach w zakresie obronności dla pracowników KRUS. Na realizację zadania zaplanowano środki w kwocie 10 tys. zł, które wydatkowano w całości. Zaplanowana wartość miernika – 95% (przeszkolenie 42 pracowników) nie została wykonana i wyniosła 79% (przeszkolono 33 osoby). Powodem niewykonania założeń była absencja uczestników szkolenia, na co organizator szkolenia nie miał wpływu.

Funkcja 13 *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*, zadanie 13.2 *Świadczenia społeczne*, podzadanie 13.2.3 *Świadczenia społeczne rolników oraz świadczenia na rzecz inwalidów wojennych wojskowych i kombatanów*, którego celem było zapewnienie środków dla osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych. W planie po zmianach na realizację tego zadania przeznaczono 14.710.059 tys. zł, a wydatkowano 14.695.720 tys. zł, tj. 99,9%. Miernikiem realizacji zadania była liczba emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia z FER przypadających na 100 osób ubezpieczonych w systemie ubezpieczeń społecznych rolników. Wartość miernika zaplanowana – 85,81, wykonana – 85,87.

W ramach funkcji 13 realizowano m.in. działanie 13.2.3.4. *Utrzymanie lub przywrócenie zdolności do pracy w gospodarstwie rolnym osób uprawnionych do świadczeń KRUS oraz zapobieganie wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym*, w którym wyznaczono miernik pn. *wykorzystanie skierowań na rehabilitację leczniczą w roku w przeliczeniu na 1000 ubezpieczonych*.

⁵³ Dz. U. z 2013 r., poz. 217 ze zm.

Zaplanowany wskaźnik wynosił 8,25, zrealizowany – 8,99. Koszt realizacji podzadania (Fundusz Prewencji i Rehabilitacji) wyniósł 274 tys. zł i stanowił 100,0% wartości zaplanowanej.

Funkcja 20 *Zdrowie*. W ramach tej funkcji realizowano zadanie 20.1. *W Dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej*, którego celem była poprawa dostępności do usług i świadczeń opieki zdrowotnej. W planie po zmianach na to zadanie przeznaczono 1.780.086 tys. zł, a wydatkowano 1.769.034 tys. zł, tj. 99,4%. Dla realizacji zadania przyjęto na 2013 r. miernik „liczba osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym (bez członków rodzin)”, którego wartość określono na 1.431 tys. osób. Wartość osiągniętego w 2013 r. miernika wyniosła 1.402 tys. osób i była niższa od planowanej o 2,0% z uwagi na spadek liczby osób objętych ubezpieczeniem społecznym, co ma bezpośrednie przełożenie na liczbę osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym, za których budżet państwa opłaca składki.

Funkcja 22 *Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna*. W ramach tej funkcji realizowano zadania: 22.1. *Koordinacja merytoryczna działalności, planowania strategicznego i operacyjnego*, 22.2. *Obsługa administracyjna* oraz 22.3. *Obsługa techniczna*. W planie po zmianach przeznaczono na te zadania 597.131 tys. zł, a wydatkowano 573.728 tys. zł, tj. 96,1%.

W zakresie ww. zadań wyznaczono 33 podzadania i działania. W 10 z nich ustalono mierniki, przy czym dziewięć z nich wykonano zgodnie z założeniami lub przekroczono pierwotne założenia. W jednym przypadku miernik nie zostały osiągnięty, tj. „liczba wysyłanej korespondencji” (podzadanie 22.2.2. *Obsługa logistyczna*), którą zaplanowano w wysokości 12.361 tys. szt., a wykonano na poziomie 11.488 tys. szt., tj. mniej o 7,1%. Przyczyna zmniejszenia liczby korespondencji wynikała ze spadku liczby świadczeniobiorców o 3,1% oraz ubezpieczonych o 1,6%.

W przypadku podzadania 22.3.2. *W Utrzymanie i odnowa majątku* planowany wskaźnik został zrealizowany w 100%, lecz wartość działań wykonano na poziomie 86,3% (z planowanych 69.294 tys. zł wydatkowano 59.821 tys. zł). Najniższą wartość kosztów zanotowano w pozycjach: utrzymanie nieruchomości (działanie 22.3.2.2.W) – wykonanie w wysokości 76,3% oraz zakup, naprawa i konserwacja urządzeń i sprzętu administracyjnego oraz wyposażenia biurowego (działanie 22.3.2.3.W) – wykonanie w wysokości 87,2%. Zmniejszenie kosztów spowodowane było m.in. odstąpieniem od umowy z winy wykonawcy, dwukrotne unieważnienie postępowania przetargowego, zawarcie umowy na niższą kwotę niż planowano, niepodpisania po przetargu umowy przez wykonawcę, a także niższej niż w latach ubiegłych awaryjności sprzętu i urządzeń, rozstrzygnięcia korzystniejszych przetargów na naprawy i konserwację sprzętu, urządzeń i wyposażenia.

(dowód: akta kontroli str. 117-211, 212-224, 313-318)

W żadnym z zaplanowanych i realizowanych zadań nie korzystano z budżetu środków europejskich.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

6. Roczne sprawozdania budżetowe oraz kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych

Opis stanu faktycznego

Sprawozdania:

- budżetowe dysponenta części 72 – Rb-23¹, Rb-27², Rb-28³ i Rb-BZ1⁴ za 2013 r.,
- w zakresie operacji finansowych KRUS i funduszy zarządzanych przez Prezesa KRUS – Rb-Z⁵, Rb-N⁶ za IV kwartał 2013 r.,
- z wykonania planów finansowych poszczególnych funduszy celowych: FA, FER oraz FPIR – Rb-33⁷, Rb-40⁸ za IV kwartał 2013 r., Rb-FER⁹, Rb-BZ2¹⁰ za 2013 r., sporządzono prawidłowo pod względem formalnym i w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹¹ (dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdawczości budżetowej”), rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych z operacji finansowych¹² (dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdań z operacji finansowych”) oraz rozporządzeniu w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym.

Dane wykazane w ww. sprawozdaniach Rb-23, Rb-27, Rb-28 oraz Rb-33, Rb-40 i Rb-BZ2 FPIR były zgodne z danymi wynikającym z ewidencji księgowej Centrali KRUS.

Prezes KRUS ww. sprawozdania Rb-33, Rb-40, Rb-BZ2 FA i FER oraz Rb-FER, Rb-BZ1, Rb-N i Rb-Z sporządził na podstawie 17 sprawozdań¹³ (Centrali i 16 OR), które sporządzono na podstawie 17 odrębnych ewidencji księgowych. Dane wykazane w ww. sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z 17 odrębnych sprawozdań. Powyższe sprawozdania pokazują prawidłowy obraz należności i zobowiązań. Ponadto sprawozdania dysponenta części przekazują prawidłowy obraz dochodów i wydatków, a sprawozdania FPIR przekazują prawidłowy obraz przychodów i kosztów. Nieprawidłowy obraz kosztów w zakresie transferów środków finansowych do innych jednostek sektora finansów publicznych przedstawiały sprawozdania Rb-40 FER i FA oraz w zakresie nieprawidłowej klasyfikacji budżetowej sprawozdanie Rb-33 FER (w § 3110) i sprawozdanie Rb-33 FA (w § 4300). Ponadto w sprawozdaniu Rb-33 FER zaniżono przychody i koszty o kwotę 2.028.257 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 12-29, 32-47, 354-356, 365-373, 522-526, 691-712, 762-763, 845-850, 1102-1129)

¹ Sprawozdanie o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych.

² Sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych.

³ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetu państwa.

⁴ Sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym.

⁵ Sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

⁶ Sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych.

⁷ Sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego.

⁸ Sprawozdanie z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/institucji gospodarki budżetowej.

⁹ Sprawozdanie z wykonania wybranych elementów planu finansowego Funduszu Emerytalno-Rentowego.

¹⁰ Sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/institucji gospodarki budżetowej/państwowej osoby prawnej w układzie zadaniowym.

¹¹ Dz. U. Nr 20, poz. 103. – obowiązujące do 23 stycznia 2014 r.

¹² Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

¹³ Wewnętrznych, w tym w układzie sprawozdań budżetowych.

Ustalono
nieprawidłowości

1. W następujących sprawozdaniach Rb-40⁶⁷ odpowiednio FER i FA, zamiast w § 2960 „Przelewy redystrybucyjne”:
 - w pozycji (III.1.4.) „Transfery na rzecz ludności”, „pozostałe świadczenia”, w kolumnie nr 7 „Wykonanie” (dotyczącej m.in. § 3110 „Świadczenia społeczne”), do wykazanej kwoty 632.642 tys. zł nieprawidłowo zaliczono koszty w łącznej kwocie 632.624 tys. zł (3,6% kosztów FER), dotyczące refundacji Centrali ZUS kosztów wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników, wynikających z przepisów art. 63 ust. 2 pkt 1, art. 73 ust. 5 pkt 1 i art. 180 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁶⁸ (dalej: „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”) w związku z uwzględnieniem okresów pracy w gospodarstwie rolnym;
 - w pozycji (III.1.5.) – „Wydatki bieżące (własne)”, „pozostałe wydatki bieżące”, w kolumnie nr 7 „Wykonanie” (dotyczącej m.in. § 4300 „Zakup usług pozostałych”), do wykazanej kwoty 223.362 tys. zł, nieprawidłowo zaliczono koszty w kwocie 32.088 tys. zł (5,6% kosztów FA), z której 15.816 tys. zł dotyczyło refundacji Centrali ZUS kosztów obsługi wypłaty ww. świadczeń, a 16.272 tys. zł – odpisu na FM, pomimo zaklasyfikowania go w ewidencji księgowej w § 2960.

Z wyjaśnień Głównego Księgowego Kasy wynika, że koszty wypłaconych świadczeń oraz koszty ich obsługi zaklasyfikowano zgodnie z klasyfikacją budżetową, tj. odpowiednio w § 3110 oraz w § 4300. Ponadto sprawozdanie sporządzano zgodnie z klasyfikacją wskazaną w ustawie budżetowej oraz we wskazanych w niej pozycjach, wśród których nie wskazano pozycji – „Przelewy redystrybucyjne”.

NIK nie podziela tego stanowiska, gdyż wykazane powyżej w sprawozdaniach Rb-40 nieprawidłowo zaksięgowane koszty (w § 3110 i § 4300) oraz prawidłowo zaksięgowane lecz niewłaściwie wykazane koszty dotyczące odpisu na FM, nie związane były z bezpośrednią realizacją zadań FER i FA, a stanowiły jedynie transfer środków finansowych do innych jednostek sektora finansów publicznych – ZUS⁶⁹ i FM⁷⁰.

Zgodnie z przepisami § 15 ust. 8 załącznika nr 37 do rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej w przypadku gdy dysponent funduszu nie realizuje bezpośrednio zadań wynikających z ustawy powołującej fundusz, w sprawozdaniu w kolumnie „Wykonanie” wykazuje się faktycznie poniesione ostatecznie wydatki na realizację zadań wskazanych w ustawie powołującej fundusz, po wyeliminowaniu wewnętrznych przelewów redystrybucyjnych, a zgodnie z przepisami załącznika Nr 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych⁷¹ (dalej: „rozporządzenie w sprawie klasyfikacji”), przelewy redystrybucyjne klasyfikuje się w § 2960.

Ponadto zgodnie z przepisami § 17 ust. 1 i 3 załącznika nr 37 do rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości, sprawozdania z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego (tj. Rb-40) sporządza się w zakresie danych i w szczególności nie mniejszej niż wynikająca z ustawy budżetowej.

W świetle powyższego przepisu nieprawidłowo wykazano również w sprawozdaniu Rb-33 kwartalnym za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r. FER koszty

⁶⁷ Rb-40 kwartalnie za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r.

⁶⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.

⁶⁹ obowiązek wypłaty świadczeń, na podstawie ww. przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, spoczywał na FUS, a zapewnienie refundacji kosztów ich obsługi spoczywało na KRUS, na podstawie art. 62 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i w wysokości⁶⁹ określonej w porozumieniu zawartym w dniu 29 czerwca 2001 r. pomiędzy Prezesem KRUS a Prezesem ZUS

⁷⁰ zgodnie z art. 81a ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym FM dysponuje Prezes Kasy, w porozumieniu z Przewodniczącym Rady Rolników, na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Rolników

⁷¹ Dz. U. Nr 38, poz. 207 ze zm.

w kwocie 632.624 tys. zł w § 3110 oraz w sprawozdaniu Rb-33 kwartalnym za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r. FA koszty w kwocie 15.816 tys. zł w § 4300, zamiast w § 2960.

Powyższe nieprawidłowości skutkowały:

- zawyżeniem w sprawozdaniach Rb-40 kwartalnych za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r.:
 - FER o 632.624 tys. zł, tj. o 100,0%⁷² „Transfery na rzecz ludności”, „pozostałe świadczenia” i o 4,1% „Transfery na rzecz ludności”;
 - FA o 32.088 tys. zł, tj. o 14,4% „Wydatki bieżące (własne)”, „pozostałe wydatki bieżące” i o 5,7% „Wydatki bieżące (własne)”;
- zawyżeniem w sprawozdaniach Rb-33 kwartalnych za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r.:
 - FER o 632.624 tys. zł, tj. o 4,1% kosztów w § 3110;
 - FA o 15.816 tys. zł, tj. o 10,7% kosztów w § 4300.

(dowód: akta kontroli str. 23-24, 28, 413-501, 522-532, 1181-1186)

2. W sprawozdaniu Rb-33 kwartalnym za okres od początku roku do 31 grudnia 2013 r. FER nie wykazano kwoty 2.028.257 tys. zł wynikającej z ewidencji księgowej, jako:

- przychody w kolumnie nr 9 „Wykonanie”, pomimo, że dotyczyła refundacji KRUS przez FUS kosztów wypłaconych świadczeń przysługujących z FUS;
- koszty w kolumnie nr 9 „Wykonanie”, pomimo że KRUS poniósł koszty związane z wypłatą ww. świadczeń.

Powyższą kwotę stanowiącą przychody należało zaklasyfikować w § 2960, a koszty w § 3110, zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie klasyfikacji oraz w takich paragrafach wykazać w sprawozdaniu Rb-33, zgodnie z przepisami § 15 ust. 4 pkt 1 i ust. 5 pkt 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej, w myśl których odpowiednio przychody i koszty wykazuje się według paragrafów.

Prezes KRUS wyjaśnił m.in., że w sprawozdaniu Rb-33 FER wykazano wielkości planowane w ustawie budżetowej. Powyższa kwota dotyczyła wpływów i wydatków.

Zdaniem NIK, pomimo iż powyższa kwota nie została zaplanowana w ustawie budżetowej na 2013 r., to jednak stanowiła:

- przychody FER gromadzone na podstawie art. 78 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, z tytułu refundacji ze środków FUS na pokrycie wydatków na świadczenia z innego ubezpieczenia społecznego, o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 2 oraz wydatków wynikających z art. 25 ust. 2a pkt 1 w związku z art. 25 ust. 4 tej ustawy;
- koszty przeznaczone na podstawie art. 78 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, na finansowanie emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego wypłacanych łącznie ze świadczeniami z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, wraz z dodatkami.

Skutkiem powyższej nieprawidłowości było zaniżenie w ww. sprawozdaniu Rb-33 kwartalnym FER przychodów i kosztów o 2.028.257 tys. zł, tj. o 11,6%.

(dowód: akta kontroli str. 22-24, 32-37, 374-380, 1187-1189)

7. Księgi rachunkowe

*Opis stanu
faktycznego*

7.1. Dokumentacja opisująca przyjęte w KRUS, w tym w funduszach, których dysponentem był Prezes KRUS, zasady rachunkowości (polityka rachunkowości) spełniała warunki określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r.

⁷² 99,99%.

o rachunkowości⁷³ (dalej: „ustawa o rachunkowości”) oraz rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁷⁴ (dalej: „rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości”), tj. m.in. zawierała:

- prawidłowo opracowany zakładowy plan kont, w tym określała zasady ewidencji operacji dotyczących wykonania budżetu w układzie zadaniowym;
- wykaz ksiąg rachunkowych z określeniem ich struktury oraz funkcji;
- opis systemu przetwarzania danych/systemu informatycznego;
- opis systemu ochrony danych i ich zbiorów.

W KRUS określono procedurę zaciągania i kontroli zobowiązań finansowych, określono zasady obiegu (w tym wpływu dokumentów księgowych do komórki rachunkowości) i zatwierdzania dokumentów księgowych oraz mechanizmy kontroli, dotyczące operacji gospodarczych i finansowych. W KRUS funkcjonował rejestr obowiązujących przepisów wewnętrznych.

System księgowy nie rozróżniał czynności wykonywanych ręcznie i automatycznie. Centrala KRUS posiadała wydrukowane zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca 2013 r. Przed sporządzeniem sprawozdań budżetowych za dany okres dokonano zaksięgowania dokumentów w Centrali KRUS.

(dowód: akta kontroli str. 683-685)

7.2. Księgi rachunkowe KRUS (Centrali oraz 16 OR) prowadzono z wykorzystaniem komputerowego programu finansowo-księgowego ZETO-FK. W 2013 r. użytkowano wersję 1.4.0.2. Program komputerowy w obowiązującej wersji został zatwierdzony przez Prezesa KRUS. Księgowania w programie dokonywano na 198. stanowiskach komputerowych. Program komputerowy umożliwiał prowadzenie ksiąg zgodnie z ustawą o rachunkowości, w tym m.in. zapewniał automatyczną numerację zapisów księgowych, jednoznaczne powiązanie zapisów księgowych ze sprawdzonymi i zatwierdzonymi dowodami księgowymi, zatwierdzanie zapisów księgowych na bieżąco, zapewniając tym samym ich trwałość i brak możliwości modyfikacji oraz rejestrowanie zapisów księgowych w szczególowości określonej w art. 23 ust. 2 ustawy o rachunkowości.

(dowód: akta kontroli str. 686)

7.3. Populację podlegającą ocenie na kwotę 124.114 tys. zł, w tym 90.467 tys. zł z FA i 33.647 tys. zł z FPIR, stanowiły wydatki bieżące i majątkowe poniesione przez Centralę KRUS w 2013 r. z FA i FPIR⁷⁵ (na kwotę 147.037 tys. zł, w tym FA 113.390 tys. zł i 33.647 tys. zł z FPIR) wynikające z ewidencji księgowej Centrali, pomniejszone o wydatki na wynagrodzenia osobowe⁷⁶ (18.017 tys. zł), pochodne od wynagrodzeń⁷⁷ (3.193 tys. zł), wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (1.435 tys. zł) oraz odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych (278 tys. zł).

Z powyższej populacji dobrano celowo 18 dowodów księgowych i odpowiadających im zapisów księgowych na łączną kwotę 607 tys. zł.

⁷³ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

⁷⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 289.

⁷⁵ W Centrali nie były ponoszone wydatki z FER w paragrafach podlegających badaniu, z FPIR wszystkie ponoszone wydatki zostały ujęte w ewidencji księgowej Centrali.

⁷⁶ § 4010, § 4040.

⁷⁷ § 4110, § 4120.

Z pozostałej populacji na podstawie zapisów kont 853 (FA) i 854 (FER), po wyeliminowaniu transakcji o relatywnie niewielkiej wartości (poniżej 50 zł) wybrano próbę 105 dowodów księgowych (faktur lub dokumentów równoważnych fakturom) i odpowiadających im zapisów księgowych na kwotę 86.933 tys. zł dobranych losowo (z zastosowaniem metody monetarnej MUS⁷⁸, przy założeniach, że dopuszczalny tolerowany poziom nieprawidłowości wynosi 1,5% wartości populacji podlegającej ocenie, a ryzyko wydania opinii pozytywnej pomimo występujących nieprawidłowości wynosi 18,0%).

Wybrane 123 dowodowy księgowe (na łączną kwotę 87.540 tys. zł) i odpowiadające im zapisy księgowe poddano badaniu wg następujących kryteriów:

- spełnienia wymogów formalnych dotyczących poprawności dowodów oraz zapisów księgowych, kompletności i poprawności w zakresie kontroli bieżącej i dekretacji, kompletności i poprawności formalnej zapisu dowodu w urządzeniach księgowych (badanie poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych);
- prawidłowości ewidencji transakcji w zakresie: wartości transakcji, okresu księgowania, ujęcia na kontach syntetycznych i analitycznych, w tym w podziałkach klasyfikacji budżetowej, zgodnie z którą zostały ujęte w sprawozdaniach budżetowych, ponadto sprawdzeniu podlegało czy zdarzenia gospodarcze miały miejsce w danym okresie sprawozdawczym oraz czy zobowiązania (płatności) zostały uregulowane w terminie (badanie wiarygodności).

W wyniku badania poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych:

- nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie spełnienia wymogów formalnych dotyczących poprawności dowodów;
- nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie kompletności i poprawności kontroli bieżącej i dekretacji dowodów księgowych;
- spośród 123 dowodów na łączną kwotę 87.540 tys. zł:
 - nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie kompletności i poprawności formalnej zapisu 93 dowodów na kwotę 68.283 tys. zł;
 - stwierdzono nieprawidłowość o charakterze systematycznym, która dotyczyła 30⁷⁹ dowodów księgowych na kwotę 19.257 tys. zł.

Wniosek z kontroli NIK Wykonania budżetu państwa w 2012 r., dotyczący podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania przypadków niewłaściwego nanoszenia poprawek i korekt na dowodach księgowych został zrealizowany.

(dowód: akta kontroli str. 588-615, 687-690)

*Ustalone
nieprawidłowości*

W badaniu poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych stwierdzono nieprawidłowość polegającą na ujęciu w księgach rachunkowych dat operacji gospodarczych innych, niż wynikające z 30 dowodów księgowych.

Z wyjaśnień Głównego Księgowego Kasy, wynika, że w 2013 r. przyjęto zasadę wskazywania w księgach rachunkowych jako datę operacji gospodarczej, datę, pod którą księgowano dowody.

Powyższa nieprawidłowość mająca charakter błędu systematycznego, stanowiła naruszenie art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którym zapis księgowy powinien zawierać, co najmniej datę dokonania operacji gospodarczej.

⁷⁸ Metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji.

⁷⁹ 20 dowodów na 18.975 tys. zł dobranych w sposób losowy, 10 dowodów na kwotę 282 tys. zł dobranych celowo.

Przez datę operacji gospodarczej należy rozumieć datę wynikającą z dowodu księgowego, tj. datę sprzedaży i/lub protokołu odbioru.
(dowód: akta kontroli str. 374-380, 687-690, 693-702)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸⁰, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

- 1) wykazywanie w sprawozdaniach budżetowych FA i FER wszystkich transferów środków finansowych pomiędzy jednostkami sektora finansów publicznych;
- 2) wykazywanie w sprawozdaniach budżetowych wszystkich przychodów i kosztów FER;
- 3) ujmowanie w ewidencji księgowej prawidłowych dat operacji gospodarczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

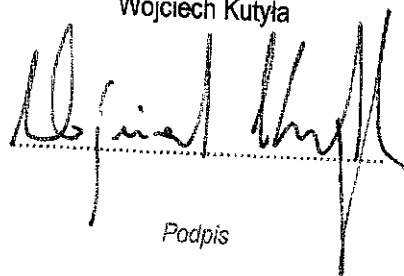
*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 23 kwietnia 2014 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Wojciech Kutyla

Podpis

⁸⁰ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.